

1

(ח) אפילו בשבת. נגמרה [שבת קמ"ד, כ] הכי חיתא במשנה, כל הכלים הנטלים בשבת שצריכה נטלים עמהם ונלכד יהיו עושין מעין מלאכה (ואפילו אינה מעין ראשונה), רבי יהודה אומר נלכד יהיו עושין מעין מלאכתן הראשונה. אמר שמואל מחלוקת שנסברו מערב שבת, אבל בשבת דברי הכל מותרין הוחיל ומוכנין (א) אגב צניאן. ממינ רב וזוטרא, (ב) מסיקין ככלים ואין מסיקין בשבתי כלים, דנשברו חומת, חילימא מערב יום טוב, עמיס בעלמא נינהו ומאחמול קאי להסקיה, אלא ביום טוב וקמי אין מסיקין בשבתי כלים ולא אמרין מוכן אגב צניאן. אלא הכי חיתמר, מחלוקת שנסברו בשבת, דמר סבר מוכן הוא (כיון דראוי הוא לשום מלאכה), ומר סבר נולד הוא (דמאחמול לאו להאי מלאכה קאי, הלכך צעין מעין מלאכתן). ופסקו רבי' ק' [שם מה, א] והרא"ש [שם פק"ו סימן ה] והטור [עמוד ט] כמנה קמא. וקשה לי, דמשמע (ב) כי מוקי פלוגתיהו בשבת הוה יהיה דאין מסיקין בשבתי כלים כרבי יהודה, ולמנא קמא שרי בשבתי כלים, וכן כתב הטור בהדיא בסיון תק"א [עמוד ח] דלרבי יהודה אסור באוד שנסבד ביום טוב, וא"כ קשה דהא רבא אמר בהדיא בפרק נוטל [שם דף קמ"ג ע"א] דאין מסיקין בשבתי כלים, וממילא כאן צעין מעין מלאכתן גם כן, כרבי יהודה, דהא בהא חילא, ואין פסקין בן כנה קמא נגד דברי רבא. וכן קשה על הרמב"ם שפסק [שם כה, יג] כמנה קמא, ובשבתי כלים פסק [יום טוב, כ] כרבי יהודה לחוסר. וצריך לומר דאלו הפוסקים סבירא להו דלאו הא בהא חילא, דדוקא לפי מה שאמר החלה הוחיל ומוכן אגב צניאן, וזה שייך גם בשבתי כלים להסקיה, או פריך שפיר מהסקת שבתי כלים דהוה דלא כמאן, אבל למאי דאוקמייה שנסברה בשבת ולא הוה טעמא משום אגב צניאן, אלא שהן עלמין מוכניס הס, שהן עלמין ראויים למלאכה אע"פ שאינו מלאכתו ראשונה, ולא מקרי נולד, אבל רבי יהודה סבירא ליה כיון דעכשיו הס ראויים למלאכה אחרת ולא לראשונה הוה ליה נולד ואסור, וא"כ יהיה דהסקת בשבתי כלים הוה ליה לכולי עלמא נולד, דעכשיו הוא רוצה להסיק זו והשבר אינו כלי כלל, דדוקא במתמימין שהשבר עומד למלאכה אחרת ובצבילה כלי הוא או מותר לנטול. על כן פסק הרמב"ם שפיר יהיה דאין מסיקין בשבתי כלים, ואין להקשות הא אמרין בפרק המביא כדי יין [שם, ג] דרש רבא אשה (א) לא תכנס לדיר עמיס לטול מן חור, אוד שנסבד אסור להסיקו ביום טוב לפי שאין מסיקין בשבתי כלים, למימרא (ב) דרבא כרבי יהודה סבירא ליה לדיות ליה מוקפה כו'. הרמב"ם מפרש דמרישא דייק כן, שלא תעשה מהן אוד דהוה ליה מוקפה, דלא נתנו עמיס אלא להסקיה וכפירוש רש"י שם [ד"ה אור], והשתא ניחא מאי דקאמר מוקפה, דאלו אקפיה דהיינו שבתי כלים זה הוא נולד. ועוד נכתוב מזה אי"ה סימן תק"א [עמוד ח] והטור [שם פק"ה עמוד ח] דנקט בהסקת שבתי כלים דאסור לרבי יהודה, היינו דלרבי יהודה על כל פנים אסור, ולמנא קמא אינו מוכרח אבל אפשר לומר דגם הוא סבירא ליה כן, כן נראה לענ"ד: (א) שנסברה בחו"ל. כן כתב הטור [עמוד ט]. והוא מדברי התוספות [שבת קמ"ד, ב ד"ה ורבא] שכתבו ו"ל, דלוי בשבת הא אמרין בפרק נוטל [שם קמ"ג, ב] דרבא חית ליה מוקפה, וכל שכן נולד, עכ"ל. וקשה, דהא חנא קמא סבירא ליה אפילו בשבת מותר, כמו שכתבתי בסמוך [שם פק"ה, ו] וצריך לומר דהתוספות סבירא להו דלא קיימא לן כמנה קמא, אלא כרבי יהודה, מכא הוה דרבא, כמו שכתבתי (ב) בסמוך [שם בקושיא]. ונראה דמשום הכי לא הביא הרא"ש הך מילתא שפירש התוספות דמיירי שנסבד בערב שבת, דהוא פסק [שם] כמנה קמא וא"כ שרי אפילו בשבת. אלא דעל הטור קשה, דפסק [עמוד ח] כמנה קמא דשרי

יד כל הכלים. עיין סימן חל"ה [שם ד הנהגה] דיש אומרים לנולד אסור בשבת, ולכן אכתוב כל מקום שיש נולד: זו לבבות בה. ולמנא דאמר נולד אסור צעין יהיה ראוי (א) למלאכתו ראשונה, כגון שבתי עריבה לזוק לתוכה מקפה, ושל זכוכית לזוק לתוכה שמן, והוא הדין אם עכו"ם עושה כלי בשבת (ב) אסור לנטולו לדעת זה: זו ש"א יזקו בהם. אבל אם הוא (ב) של חרס אסור לפנותו. ואף על פי שדורס עליהן צרגלים ומשברן, מכל מקום דבר שאין מתכוין הוא, וכמו שכתוב סימן של"ז סעיף ג'. ועוד, דליכא חיסורא בשביתתן, (ב) עיין סעיף מ"ד וסימן ס"ח סעיף י"ב [שם ט], (ב) ומיהו ד צסימן (של"ז) [שם ט] סוף סעיף ג' משמע דאסור, ע"ס. ואפשר דשאני החס דשובר כלי זכוכית, אבל הכא הו ממילא: יז שנסברה בחו"ל. והוא הדין שנסבד בשבת, כמו שכתוב סעיף ו', אלא דנקט בחול משום סיפא דזרקה לאשפה מצדד יום, (ב) דאם זרקה בשבת שרי לנטולה כיון שבין השמשות היה תורת כלי עליה, כמו שכתוב (המ"מ) [נגמרה] [שבת קמ"ד, ב], עכ"ל דרבי משה [אור ט], וכן כתב הב"ח [עמוד ט ד"ה זרקה], דלא כהרב ב"י [שם ד"ה ומ"ט] שכתב דנסברה בשבת אסור לנטולה אלא

ק"כ"ד [שם ט] לא קמא [שם ט] ד"ה שם פק"ה מ"ב שבת כה, [כ] ס' חילתא דרב זר שמואל: וקפסות [ד"ה טא]:

הסכום"ב
ביתר ש"א
ופילון אם אינו
ש מלאכה:
רה: בחו"ל. והא
ל דין ו' אם
ובת וכתב לא
בשבת [בין
דחתם בכלים
והבא בכלין
בנו [חתימה]
דין שטבש
הראשון,
ושבתי פנו
ראיה לשבש
בנה] קודם
ונכסונו
[הא] ראיה
י: צענה], הדי
וב ה"ה [עמוד
ו יב"ש].

והערות
מהדורת א"ח
[שם]
ר' דפוס בטעה
וב"ש:
וס מעטין זה:
עמהדורת פראג
לך מהדוסוס, וזר, פרי מגדים
ז השקל:
ד"ל חות י,
אקפו שם ואכל
[רב חות טו]

ערך פהם אברהם

שם י ביה [אבא] אם אינם ראויים לשום מלאכה [א], אלא אם כן הם במקום טק כמו על הסלון או בחנות בית שאו מותר לפטורו:

הנהגות רש"א

(ח) [שם פק"ו סימן ה] דאם זרקה בשבת ישרי, ואם זה המולא כחשפה אינו יודע אם זרקה מערב שבת או בשבת יש לומר דאין חילא הכלי לחוקה דוקא, והייס נשבר, ומכל מקום ל"ע אם מהני חוקה בדבר שיש לו ממירין, להסבירם רוב לא מהני.

ביאור הגר"א

[כה] [שם פק"ו סימן ה] גמרא שם [קמ"ד, ב] וכתבא קמא: [כז] [הגה יא]. [שם פק"ו סימן א'] [כז] [שם פק"ו סימן ה] וצ"ל דקא, וצ"ל כ"א [שם פק"ו סימן ה]

ואם מלא במקום שאין רשאי לנטולו ככרמלית או כבית הרבים, וכו' העיר ישראליס, יש לומר דהשתא נשבר כרוב שבת, ולדינא ל"ע:

לבושי שרד

כרבי יהודה סבירא א"ה, טונתו להקשות, מנא ליה דסבירא ליה כרבי יהודה, הא גם למנא קמא יכול להיות חמת דאין מסיקין בשבתי כלים, וכן קשה אה"כ על דברי הטור סימן תק"א, ונראה היה יכול לתרץ כפשוטו, דביתת הש"ס והטור שחמיו כרבי יהודה היינו לאפקוקי מרבי שמעון דלית ליה נולד, אלא יחא ליה לט"ו למרם כרבי יהודה דוקא ולא כמנה קמא דרביה, וק"ל (ט) ביני סבירי י"ב חתא חתא הוא רבי חמוני אלא למאי דאמר נולד אסור דמינו שבתא ראוי

(א) שם ש"י אפילו שבריהם, שבתי כלים הם מתוקן ב' שנתוקפה [לכל ש"ק א], משום דנשכרו דמי לנריות וכו' מוקפה מתמת גופה, אלא כיון שבאנו מכלי, לא בטל שם כלי מהם כל זמן שראויים לשום דבר, כגון לבבות, מה שאין כן בנריות, דאף על פי שראויים לבבות לאוי מנא הם, כמנהג בשעף שאמר זה: (א) הנה שם ש"א יזקו, דמתקום חוקא דרביס לא גזרו שנית, כמנהג בשעף י"ח [שם פק"ו סימן א] אגב אבירון, לטומה, כשקודם הייס היה קיים הסל, ולא היה מוקפה: (ב) שם שחמיו בלבוש, דמינו ש"י שבת, אלא למאי דאמר נולד אסור דמינו שבתא ראוי

ז"ע ה"י מוקפה (כ)
[בזמן אסור] נכ 114
אפ"ר ג"ה

מבזורי פריצמאן
בזב"ר מנח"ל א"ח זכרון האלם
מנון כו"ש

2

שם וכרעה:
 שם נקבה א':
 רמב"ם פירק כ"ה
 זנת הלכה ו' ומרדכי
 רק קמח דיו"ט וכלה
 ומהם כספיה מרדכי
 יעצורני דמות סלג' מימן
 וכן וסבין כרעה מדברי
 וכן ופחד מה' וכן משמע
 נראה שם ה' וקנה א':
 שנת קי"ב וי"ג
 כמשנה ובמראה:

ציונים ר"מ"א

ר"ן פרק (במה אשה)
 דהן (שנת מה' ה' ד"ה
 ומהל):
 מרדכי פרק קמא דיום
 טוב (שנה רמה מהל):

הגהות הסמ"ע

ו ואם זרקא אשפה
 שד יום וזקא זרקא
 שד יום שישו דבטלה
 זרת) כלי משקידש היים
 ל אום לא זרקא עד
 וחיבה,
 משקידש היים היה מוכן
 נפק מיתא) חזי שם כלי
 " שמד שרי ריה וי"ט:

הגהות והערות

ז עין מור וקיעה
 יום אף על פי" שעות
 סופר הוא:
 ז דבריו עין כהן
 ז (פעם נספה) וכן סדר
 ר"ן מכאן ואל"ן,
 יטוסים שלחניו חוקן
 מלפניו:

זן נדעם דבריו יבעד
 ויס, כמחזיקים למענה
 שם "וטבלה" וכן הוא
 שנה כרוה ופי"ן לרן
 ז"כ הלכה רב"ן פי"ן כן,
 גם השני דוד ופי"ן ד'
 נר דעעות סופר הוא,
 ז' "וטבלה" והפונה
 ירות טבל שכן מוקיים,
 ז הוא נתקור הדין במנה
 יריון סו' א' וימנד
 משנה:

ז עין טור הסלס
 זכות והערות אום מב:
 ז דבריו עין כהן אום
 ז (פעם נספה) וכן סדר
 ז"ן מכאן ואל"ן,
 יטוסים שלחניו חוקן
 מלפניו:

ז עין לעל משנה וכן
 ז שיהיה מוקיים דוד:
 ז חבוו מרדכי:

אם כן הוא ראוי למלכתו ראשונה, דקשה לבנות חלוקים שלא
 נמלאו בתלמוד ובפוסקים. וכן מה שכתב הב"ח [שם ד"ה והא
 דכאן] בפירוט התוספות [ד"ה ורבא], "וע, לדברי התוספות הם
 כפשוטן, ע"ש, דרבה סבירא ליה דלול דאוקור, ואלציה פירושו
 התוספות כן, ולדינא אין חילוק,
 דאפילו ברשות הרבים שרי אלא אם
 כן זרקא לאשפה מבעוד יום:
 ז רח שאין בו שייכות בלי כגון
 עשיית של כרזל וטביל (מגיד)
 משנה פרק ד' מערובין הלכה ה').
 וכן בקעה, עיין סעיף כ"ב, ופמילה
 מקרי כלי, כמו שכתב הב"ח סימן
 תקי"ד [עמוד נב ד"ה וכוונ] שם
 מרומת הדשן [סימן סא], ועיין מה
 שכתבתי סוף סימן תקי"א. וכן כתבו
 התוספות בשבת דף מ"ו [ע"פ ד"ה
 הנה] דפתילה שלימה מקרי כלי,
 ושברי פתילה מקרי זרורות, וא"כ
 מותר לטלטל פתילה שלימה לזורך
 גופו ולזורך מקומו, וכמו שכתוב
 סעיף ג'. ונראה ל"י דמכאן מרגלא

אפילו כשנשבר בשבת, וכאן פסק דוקא בחול, והב"ח [עמוד ד"ה ומ"א]
 מוכיח [שם] דהחם כליים שנשברו, והכא כלי שנשבר ממנו חתיכה
 וחתיכה זו לא היא ראויה לשמש צפני עממה קודם שנשברה, ועכשו
 שנשברה הוא ראויה להשתמש צפני עממה, הוה טולד, עכ"ל. וקשה
 על זה, מאי דוחקה דטור לפרש
 כן ולא יפרש כפשוטו וכהיה דמח
 קמא. ונראה לי דגם הטור [שם] הולך
 בשיטת התוספות, וסבירא ליה דלא
 החירו במשנה הליצה דמח קמא
 אלא כשהוא מטלטל לזורך מלאכה
 מה שהיה ראויה לו, אע"פ שהיה
 אינה מעין הראשונה. ועל כרחק
 לומר כן, דאי מטלטל שלא לזורך
 היה איסור אפילו במלאכתו
 [שם] להיתר, כמו שכתוב בסמוך [סעיף
 ד', אבל כאן במחם זה שהוא כלי
 נחצר לכסות בו כלי, והוא עכשו
 ברשות הרבים ומקנה בו מנעולו,
 כמו דליתא בגמרא [שם קה, ג] גבי
 רבא, וזהו שכתב הטור אפילו
 במקום שאין כליים מוציין לכסותן

בנה, פירוש והוא עושה זה מידי אחריות שאין נקרא כלי בשבילו,
 וזהו אהה זריך לומר דמותר מטעם דעשה היום כלי למידי אחריות
 נחצר, ועל כן הוה ליה שם נולד, ורבא חיה ליה דלולד אסור על כן
 זריך לומר דמיירי שנשבר בחול, כן נראה לעי"ד: (ז) [שם צרורות
 או אבנים]. פשוט דהוא הדין חתיכה עץ שאינו כלי, שאסור לטלטלו
 אפילו לזורך גופו, כגון לתקוע אותו במקום ברית לדלת, כמו שכתוב
 סימן ש"ג [סעיף א], אם לא עשה בו קנה מעשה שיקון קודם
 שבת, כמו שכתב המרדכי סוף פרק כל הכלים [שם רמ"ח טו], וכן
 כמות בסיון זה סעיף כ"ב. והוא הדין אם רוצה לסמוך בו איזה דף
 שישכב עליו, ורבים נכשלים בזה. אבל ע"י ענו"ס שרי בכל איסור
 לטלטל מוקפה, כמו שכתוב סימן רע"ו סעיף ג' [בגה] לענין לטלטל
 נר: (ח) בין נתפרקו בחוץ. פירוש, ולא מנעיה נתפרקו בשבת
 דמותר, דמוכנין הן אגב אביהן כי עייל שבת, אלא אפילו בחול מותר.
 ולא דמי להא דשברי כליים בסמוך [סעיף ו] דשרי טפי כשנשבר בערב
 שבת מנשבת, דהכא אכתי כלי הוא, שראוי להתחבר עם הכלי, מה
 שאין כן בשברי כליים שאינו כלי אלא מחמת שראוי למלאכה אחרת,
 דאז גרע טפי כשנשבר בשבת [שם] דהוה ליה נולד, כן כתבו התוספות
 ר"ש פרק כל הכלים [שם קכג, ב ד"ה אדרגס]:

זרך ההם מבריק"ש

פ"ח ו (זרקא) ויאם זרקא בין. י"ב אפילו הליים לעני. כיון שהוקפה ממנה בעליו. כגון [אסור מבריק"ש]. ואפילו לזורך גופו או המקום:

באר היטב
 (טו) צרורות. פשוט דהוא הדין חתיכה עץ שאינו כלי, אסור לטלטלו אפילו
 לזורך גופו כגון לתקוע אותו במקום ברית לדלת, אם לא עשה בו קנה יקון
 מעשה קודם שבת, ורבים נכשלים בזה. אבל ע"י ענו"ס שרי בכל איסור
 מוקפה, כמו שכתוב בסיון רע"ו סעיף ג' לענין לטלטל נר, ט"ו [ס"ק ו].

מבויי ישרד

הב"ח, הב"ח כתב דבריו ה"טו ס"ק ו', דהתוספות ברשות הרבים מותר, והוא
 ליה טולד, והגמ"א לא ליה כזה, דהא הגמ"א סבירא ליה דמח קמא הוא רבי
 משען דמחיר טולד, כמו שכתבתי ברית ט"ו, וא"כ כיון דמסקין כרבי משען
 מותר גם ברשות הרבים, וא"כ אין מיוסד דברי הטור במתוך זה. ודברי התוספות
 נכונים כפשוטם, דהם כתבו דכרייהם לרבא דאיתו סבירא ליה דלא כמח קמא.
 אבל הטור דפסק כמח קמא קשה, אלא על כרחק דנקט כחול מבייש דזרקא
 לאשפה וק"ל (ט) כיון מקוה דהוה ליה גמ"א, מה שאין כן כשנשבר בערב שבת,
 כגד הוון למלאכה האהרת מבעוד יום: (טו) מוא אבייש אבייש ישרד ב"יב

בפומיה דאיושי דמותר לטלטל נר שלם של חלב או של שעווה. ומכל
 מקום טועין הן, דאיו מותר אלא כשזריך לו לדבר היתר, כמו
 שכתוב סעיף ג'. וכחצ ב"י [עמוד שח ד"ה כחצ] כתב צנו של הרשב"ץ [שם]
 על מקום שנוקטין שפעם ראשונה שמכניס אדם בנו לבית הכנסת
 מביא נר שעווה בידו אפילו בשבת, אין בו איסור לטלטל, כיון שמערב
 שבת חצו להצילו, דמחשבה מהרת לטלטל המוקפה כמו שכתוב
 סעיף כ', ע"כ. ולי נראה דאין הגדון דומה לראיה, דהחם ראוין
 להשתמש בהן בשבת, מה שאין כן נר של שעווה, עכ"ל [הג"ח]. ולי
 נראה טעם המקומות, כיון שהקטן נוטלו בידו ליכא איסורא. ומיהו
 יש להחמיר, עיין ריש סימן ש"ט וסימן ש"מ"ג: L י"ב ד' דלתותיהו.
 כחצ הרמב"ם [שם] פרק כ"ה [הלכה ו] דלתות הבית [שם] אע"פ שהן
 כלים לא הוכנו לטלטל, לפיכך אם נתפרקו אפילו בשבת אין מטלטלין
 אותם, עכ"ל. וזריך עיון מאי אפילו דקאמר, אדרבה אם נתפרקו
 בחול הוכנו למלאכה אחרת מבעוד יום כמו שכתוב סעיף ו', וכן
 הוא בגמרא [שם קכג, ג]. וזריך לומר דהוה אמיינה כיון דבין השמשות
 היה מטלטלו כשפוחה ונועל, גם עתה לישתרי, קא משמע לן. וזוהי
 יש ללמוד דהוא הדין כלים המוקפים שנשברו בשבת, אע"פ דעכשו
 אין מוקפים, אסורים, עיין סעיף א' וסימן ש"י סעיף ג':

הב"ח, הב"ח כתב דבריו ה"טו ס"ק ו', דהתוספות ברשות הרבים מותר, והוא
 ליה טולד, והגמ"א לא ליה כזה, דהא הגמ"א סבירא ליה דמח קמא הוא רבי
 משען דמחיר טולד, כמו שכתבתי ברית ט"ו, וא"כ כיון דמסקין כרבי משען
 מותר גם ברשות הרבים, וא"כ אין מיוסד דברי הטור במתוך זה. ודברי התוספות
 נכונים כפשוטם, דהם כתבו דכרייהם לרבא דאיתו סבירא ליה דלא כמח קמא.
 אבל הטור דפסק כמח קמא קשה, אלא על כרחק דנקט כחול מבייש דזרקא
 לאשפה וק"ל (ט) כיון מקוה דהוה ליה גמ"א, מה שאין כן כשנשבר בערב שבת,
 כגד הוון למלאכה האהרת מבעוד יום: (טו) מוא אבייש אבייש ישרד ב"יב

הב"ח, הב"ח כתב דבריו ה"טו ס"ק ו', דהתוספות ברשות הרבים מותר, והוא
 ליה טולד, והגמ"א לא ליה כזה, דהא הגמ"א סבירא ליה דמח קמא הוא רבי
 משען דמחיר טולד, כמו שכתבתי ברית ט"ו, וא"כ כיון דמסקין כרבי משען
 מותר גם ברשות הרבים, וא"כ אין מיוסד דברי הטור במתוך זה. ודברי התוספות
 נכונים כפשוטם, דהם כתבו דכרייהם לרבא דאיתו סבירא ליה דלא כמח קמא.
 אבל הטור דפסק כמח קמא קשה, אלא על כרחק דנקט כחול מבייש דזרקא
 לאשפה וק"ל (ט) כיון מקוה דהוה ליה גמ"א, מה שאין כן כשנשבר בערב שבת,
 כגד הוון למלאכה האהרת מבעוד יום: (טו) מוא אבייש אבייש ישרד ב"יב

הב"ח, הב"ח כתב דבריו ה"טו ס"ק ו', דהתוספות ברשות הרבים מותר, והוא
 ליה טולד, והגמ"א לא ליה כזה, דהא הגמ"א סבירא ליה דמח קמא הוא רבי
 משען דמחיר טולד, כמו שכתבתי ברית ט"ו, וא"כ כיון דמסקין כרבי משען
 מותר גם ברשות הרבים, וא"כ אין מיוסד דברי הטור במתוך זה. ודברי התוספות
 נכונים כפשוטם, דהם כתבו דכרייהם לרבא דאיתו סבירא ליה דלא כמח קמא.
 אבל הטור דפסק כמח קמא קשה, אלא על כרחק דנקט כחול מבייש דזרקא
 לאשפה וק"ל (ט) כיון מקוה דהוה ליה גמ"א, מה שאין כן כשנשבר בערב שבת,
 כגד הוון למלאכה האהרת מבעוד יום: (טו) מוא אבייש אבייש ישרד ב"יב

אשל אברהם

משבצות זהב

דה דאין. עיין מ"א. נר חלב שלם מלאכתו לאיסור ושרי לזרוך גופו ומקומו. ותוקן נר בידו ולכיו אוחו בידו, עיין סימן שי"ט דשרי אע"פ שאין נענוטין, וסימן שמ"ג להאכילו בידים חף חיסור דנכין, והוא הדין אכיו מלוח להפנים, וי"ע: יב דלתותיהן. עיין מ"א. רמז"ס פסק כ"ה הלכה ו', שנת קכ"ב צ"י ותוספות ד"ה אדרבה, יע"ש. עיין ט"ז [סי"ק ח', זה צדמות הכלים שהיו מוכנים אגב אכיהן צלטלו, מה שאין כן דלתי הניח לא הוכנו אגב הניח צלטלו, ח"כ יותר רבואה נתפרקו בערב שנת דאסור לעטלו אע"ג שראוין למלאכה אחרת (לכסופע) [לכסופע] דיו עליהן וכדומה אפילו הכי אסור, (וכ"ה) [וכל שכן] שנת דהוא נולד גמור, אלא דאפילו הכי הוי רבואה אע"ג בין השמשות הוי פומה ועול כו'. ומה שכתב [המ"א] כלים המוקצים שנשברו, היינו מוקצה ממחמת חסרון כיס או מלאכתו לאיסור, ושפיריהן אין מוקצים, מינו דאפקלי בין השמשות כו'. ועיין חסופת שנת [סי"ק ל] וזממ משה [סי"ק ד], ולמה שכתבתי אהי שפיר, וכלי שהיו ראוין בין השמשות ושבריו ראויים רק לאיסור, אסור, דנחר השמא אוליין, עיין סימן שי"ט סעף ג' דוקא וסור ומיקן, ועיין אליה רכס אות י"ד. ובט"ז [אות] י"ז הארכתי בזה, יע"ש:

שערי תשובה

טז צדירות. עיין באר היטב. ועיין מג"א שכתב שטומים הם, שאינו מותר לטלטל נר שלם אלא כשעורך לו לדבר המורה, ואפילו חושב מאתמול, ואפילו ע"י קטן יש להחמיר, יע"ש. ובמור וקציעה כתב דהמ"א כתב לפי טעוהם, אבל לדינא כיון דלא חוי למאלא ולתשמיש הוי ליה כאבנים ועצרות, ואפילו לעורך גופו ומקומו אסור, יע"ש:

ביאור הגר"א

ההגות רמב"א

[כח] כפלי. כמו שמבאר ותולך: [כט] [נתן] ואפילו חוי. [שבת] מ"ז א': [ל] [ושי"ט] דוקא התיבה כו'. כמו שכתוב בכל הני דשמעתין [שם קמ, א], שירי פרוזמות, וכן בכלהו. ועיין מה שכתבתי שם [סי"ק פא:]: [לא] פשוט דאחיא כו'. דאם לא כן ובי עדיפא מכוסיו כלים [סעף יז]: [לב] צדירות. [שם] מ"ז א': [לג] או אבנים וי"ט [בענין י"ב א': [לד] [נתן] דבכל דבר שאני. [שבת] קכ"ד א': [לה] [נתן] הן הנשפים. עיין תוספות [שם קמב, ב] ד"ה כל: [לו] [בין] גמרא שם:

מחצית השקל

אך מה שכתב הבי"ח בעירוש התוספות ג"כ, דאמרין שם דף קכ"ד [וי"ט] אמר רב נתנן אמר שמואל תרס קטנה מותר לטלטל בחצר, דשכחתי שם כלים וראוי תרסם לכסות כלו, אבל לא בכרמלית, דלא שכחתי שם כלים, ורב נתנן אליבא דנפשיה אמר אפילו בכרמלית מותר אבל לא ברשות הרבים, ורבא אמר אפילו ברשות הרבים מותר (פירוש רש"י דה"ו י"ב א' כ"ד) וכתב הרבנו יחודה דלא הוי נולד, ומאי קשיא להתוספות. והיוני קמא דרבא אמר אפילו ברשות הרבים ח"ל, ובהני דנשברו מערב שבת קאמר, דאי נשברו בשבת האמרינן פסק נוטל [שם קמב, ב] דרבא את ליה מוקצה, כל שכן נולד, עכ"ל התוספות. והוקשה להבי"ח, הא קיימא לן כנתא קמא דרבי יהודה דלא הוי נולד, ומוכן הוא, ומאי קשיא להתוספות. והיוני הבי"ח לשיטתיה דסבירא ליה ג"כ דנתא קמא ורבי יהודה פליגי אי מקרי נולד או לא, ועל פי זה יצא הבי"ח להלק דסבירא ליה להתוספות דהוקא בחצר סגי באם ערשין [מעין?]. מלאכה לתנא קמא דרבי יהודה, אבל ברשות הרבים כיון דלא שפוחי שם כלים אפילו תנא קמא מודה דהוי נולד א"א אין עושין מעין מלאכתו. וליכא למימר דסבירא ליה כרבי שמעון דלית ליה מוקצה ונולד, הא רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד לדרידה על כרחך צריך לומר דמירוי שנשבר מערב שבת, עכ"ל. וכן כתב הט"ז בס"ק יז, ועל זה כתב מ"א דרבי התוספות הם כפשטן, דהמ"א אויל לשיטתיה לעיל בס"ק ט"ז וכן תנא קמא ובין רבי יהודה סבירא ליה דהוי נולד, ופליגי בפלוגתא דרבי שמעון ורבי יהודה בעלמא אי מוקצה ונולד שרי או אסור, וא"כ יהו דאנן פסקין כנתא קמא משום דסבירא ליה כרבי שמעון המוקצה מותר, אבל רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד על כרחך כרבי יהודה סבירא ליה הנשבר בשבת בעינן שיהיו עושין מעין מלאכתו, על כרחך הכי מירוי שנשבר מערב שבת: וז"ל דאין חילוק בין ר"ל, דלא כבי"ח דמחלק דאם נשברה ברשות הרבים אפילו לזרוך דקיימא לן כנתא קמא מכל מקום כשנשבר ברשות הרבים בעינן מעין מלאכתו הבזה גם תנא קמא מודה, דליתא, דאין צריך לחילוק זה, דבלאו הכי דברי התוספות אתי שפיר כדבר לעיל, ולתוספות דאית ליה נולד גם כחצר בעינן מעין מלאכתו, על כל פנים אין חילוק בין נשבר בחצר או ברשות הרבים: [וכן] שאין בו כו', פתיליה שפוחי כו' שפוחי כו' יצא ר"ל ב"י דמותר אע"פ נר שאם ב"י, פתילה שלמה חל כן לאו דוקא, אלא אפילו כדבר הדלקת וחסר ממונו מעט, אם נשאר כולו כן שערין ראוי לפתילה קרו ליה שלמה, וכן מבואר שם בהרומה הדין סימן ס"א שבת לרע הפוסקים דאם חל יום טוב אחר שבת, איתן פתילות שהודלקן בשבת ולא הוכתבו מערב שבת אסור להדליקן ביום טוב, דעל ידי שדלקן בשבת הם ימים יותר להדליק והוה ליה שבת מבין ליום טוב, ואפילו רבי יוחנן מלא דלה תמימה מותר להדליקה ביום טוב וכו'.

(ז) צדירות. עיין ט"ז. מה שכתב איסור טילטול מוקצה שרי ע"י עכורים, עיין סימן רע"ז מ"א [סי"ק] י"א וסימן רע"ט [סי"ק ט] מבואר דאמירה לעכורים במוקצה אסור, והתם לעורך עכורים או טלטול מן הצד כו', והוא הדין כאן כוונתו כן: (ח) בין. עיין ט"ז. תוספות קכ"ב א"י [ב] ד"ה אדרבה. ועיין מה שכתבתי בכללים [אחי] התנות השאל עם השאל אתו בין בין, ר"ל זו ואין צריך לומר זו, ע"ש, ועיין סמ"ע חר"מ [סימן עב ט"ק ז], ובידורשמי [שבת פ"ז הלכה א] משמע דחוקק על בבלי, דלתות הבית "דרובן" [דבותא], עיין מפרש קרבן העדה ד"ה דלתות הבית) אף בערב שבת, דלתות כלים "דרובה" אף בשבת, יע"ש. ועיין מ"א אות י"ט, והנה דלתות הבית אע"פ שראוין למלאכה אחרת אסורין, ודלתות הכלים אע"פ שאין ראוין לכל למלאכה אחרת מותרים מחמה לצל, דעדיין שם כלי עליהם, שראוין להתחבר עם הכלים. מה שאין כן בשבירי כלים בעינן ראוין למלאכה מה, או מטלטלין מחמה לצל, הא ראוי אסורים על כל פנים מחמה לצל:

טז צדירות. עיין באר היטב. ועיין מג"א שכתב שטומים הם, שאינו מותר לטלטל נר שלם אלא כשעורך לו לדבר המורה, ואפילו חושב מאתמול, ואפילו ע"י קטן יש להחמיר, יע"ש. ובמור וקציעה כתב דהמ"א כתב לפי טעוהם, אבל לדינא כיון דלא חוי למאלא ולתשמיש הוי ליה כאבנים ועצרות, ואפילו לעורך גופו ומקומו אסור, יע"ש:

[כח] כפלי. כמו שמבאר ותולך: [כט] [נתן] ואפילו חוי. [שבת] מ"ז א': [ל] [ושי"ט] דוקא התיבה כו'. כמו שכתוב בכל הני דשמעתין [שם קמ, א], שירי פרוזמות, וכן בכלהו. ועיין מה שכתבתי שם [סי"ק פא:]: [לא] פשוט דאחיא כו'. דאם לא כן ובי עדיפא מכוסיו כלים [סעף יז]: [לב] צדירות. [שם] מ"ז א': [לג] או אבנים וי"ט [בענין י"ב א': [לד] [נתן] דבכל דבר שאני. [שבת] קכ"ד א': [לה] [נתן] הן הנשפים. עיין תוספות [שם קמב, ב] ד"ה כל: [לו] [בין] גמרא שם:

אך מה שכתב הבי"ח בעירוש התוספות ג"כ, דאמרין שם דף קכ"ד [וי"ט] אמר רב נתנן אמר שמואל תרס קטנה מותר לטלטל בחצר, דשכחתי שם כלים וראוי תרסם לכסות כלו, אבל לא בכרמלית, דלא שכחתי שם כלים, ורב נתנן אליבא דנפשיה אמר אפילו בכרמלית מותר אבל לא ברשות הרבים, ורבא אמר אפילו ברשות הרבים מותר (פירוש רש"י דה"ו י"ב א' כ"ד) וכתב הרבנו יחודה דלא הוי נולד, ומאי קשיא להתוספות. והיוני קמא דרבא אמר אפילו ברשות הרבים ח"ל, ובהני דנשברו מערב שבת קאמר, דאי נשברו בשבת האמרינן פסק נוטל [שם קמב, ב] דרבא את ליה מוקצה, כל שכן נולד, עכ"ל התוספות. והוקשה להבי"ח, הא קיימא לן כנתא קמא דרבי יהודה דלא הוי נולד, ומוכן הוא, ומאי קשיא להתוספות. והיוני הבי"ח לשיטתיה דסבירא ליה ג"כ דנתא קמא ורבי יהודה פליגי אי מקרי נולד או לא, ועל פי זה יצא הבי"ח להלק דסבירא ליה להתוספות דהוקא בחצר סגי באם ערשין [מעין?]. מלאכה לתנא קמא דרבי יהודה, אבל ברשות הרבים כיון דלא שפוחי שם כלים אפילו תנא קמא מודה דהוי נולד א"א אין עושין מעין מלאכתו. וליכא למימר דסבירא ליה כרבי שמעון דלית ליה מוקצה ונולד, הא רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד לדרידה על כרחך צריך לומר דמירוי שנשבר מערב שבת, עכ"ל. וכן כתב הט"ז בס"ק יז, ועל זה כתב מ"א דרבי התוספות הם כפשטן, דהמ"א אויל לשיטתיה לעיל בס"ק ט"ז וכן תנא קמא ובין רבי יהודה סבירא ליה דהוי נולד, ופליגי בפלוגתא דרבי שמעון ורבי יהודה בעלמא אי מוקצה ונולד שרי או אסור, וא"כ יהו דאנן פסקין כנתא קמא משום דסבירא ליה כרבי שמעון המוקצה מותר, אבל רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד על כרחך כרבי יהודה סבירא ליה הנשבר בשבת בעינן שיהיו עושין מעין מלאכתו, על כרחך הכי מירוי שנשבר מערב שבת: וז"ל דאין חילוק בין ר"ל, דלא כבי"ח דמחלק דאם נשברה ברשות הרבים אפילו לזרוך דקיימא לן כנתא קמא מכל מקום כשנשבר ברשות הרבים בעינן מעין מלאכתו הבזה גם תנא קמא מודה, דליתא, דאין צריך לחילוק זה, דבלאו הכי דברי התוספות אתי שפיר כדבר לעיל, ולתוספות דאית ליה נולד גם כחצר בעינן מעין מלאכתו, על כל פנים אין חילוק בין נשבר בחצר או ברשות הרבים: [וכן] שאין בו כו', פתיליה שפוחי כו' שפוחי כו' יצא ר"ל ב"י דמותר אע"פ נר שאם ב"י, פתילה שלמה חל כן לאו דוקא, אלא אפילו כדבר הדלקת וחסר ממונו מעט, אם נשאר כולו כן שערין ראוי לפתילה קרו ליה שלמה, וכן מבואר שם בהרומה הדין סימן ס"א שבת לרע הפוסקים דאם חל יום טוב אחר שבת, איתן פתילות שהודלקן בשבת ולא הוכתבו מערב שבת אסור להדליקן ביום טוב, דעל ידי שדלקן בשבת הם ימים יותר להדליק והוה ליה שבת מבין ליום טוב, ואפילו רבי יוחנן מלא דלה תמימה מותר להדליקה ביום טוב וכו'.

(א) [ב] ד"ה אדרבה. ועיין מה שכתבתי בכללים (אחר הנהגות השואל עם השאל אות בין בין ביון, ר"ל זו ואין צורך לומר זו, ע"ש, ועיין סמ"ע הו"מ וסוף עב ס"ק ז). וברובשמי (שבת פרק ו הלכה א) משמע דחולק על בבלי, דלתות הבית "דרובין" (רבותא, עיין מפרש קרבן העדה ד"ה דלתות הבית) אף בערב שבת, דלתות כלים "דרובה" אף בשבת, יע"ש. ועיין מ"א אות י"ט. והנה דלתות הבית אע"פ שראוין למלאכה אחרת אסורין, ודלתות הכלים אע"פ שאין ראוין כלל למלאכה אחרת מותרים מהמה לצל, דעריין שם כלי עליהם, שראוין להתחבר עם הכלים. מה שאין כן בשברי כלים בעינן ראוין למלאכה מה, אז מטלטלין מחמה לצל, לא אף ראוין אסורים על כל פנים מחמה לצל י"ט.

ו, שבת קכ"ג ב' ומוספות ד"ה אדרבה, יע"ש. עיין ט"ו [ס"ק ח], זה בלמות הכלים שהיו מוכנין אגב צניהן בעלמא, מה שאין כן דלמי הבית לא הוכנו אגב הבית בעלמא, א"כ יותר נרואה נתפרקו בערב שבת לאסור לטלטל אע"ג שראוין למלאכה אחרת (לכסופע) [לפסותי] ע"י עליהן וכדומה אפילו הכי אסור, (וכ"כ) [וכל שכן] שבת דהוה נולד גמור, אלא דלפילו הכי הוה נרואה אע"ג בין השמשות היה פסוח וטועל כו'. ומה שכתב (מ"א) כלם המוקצים שנשברו, היינו מוקצה מחמת חסרון כו' או מלאכתו (לאסור, ושניהן אף מוקצים, מינו דחלקי בין השמשות כו'. ועיין תוספת שבת [ס"ק ג] ומגד משם [פ"ק ד], ולמה שכתבתי כו'. ועיין תוספת שבת בין השמשות ושברו ראים רק לאסור, אסור, דנמר השמא אוליין, עיין סימן ס"י סעיף ג' דוקא וזכור ומיקן, ועיין אליה רנה אוח י"ד. ונתי"ו [אום] י"ו הארכתי מה, יע"ש:

שערי תשובה

(טז) צדורות. עיין באר היטב. ועיין מג"א שכתב שטועים הם, שאינו מותר לטלטל נר שלם אלא כשצורך לו לדבר המותר, ואפילו חיוב מאתמול, ואפילו ע"י קטן יש להחמיר, ע"ש. וכמו דקציעה כהב דהמג"א כהב לפי טעמים, אבל לדינא כיון דלא הוי למאכל ולהשמיר הוה ליה כאבנים וצדורות, ואפילו לצורך גופו ומקומו אסור, ע"ש:

הנהגות רש"א

(ט) (מ"א ס"ב י"ג) וזוהי יש לזכור. לכ"כ אין לומר, דהכא דלת עומד עריין להמיר לנית להשמירי הדאשקן, ואין סס כלי עליו, ועיין מג"א במסוך ס"ק ל"ח. אבל כלי שמקלה מחמת חסרון כו' שנשבר נשבת, דעתה עומד למלאכה אחרת, לא הוי מוקצה אלא לניי יהוה משום מנו דחלקי בין השמשות, אבל לניי שמתען שרי, כמבואר ברש"א נ"ה. הוה ליה דלקמן רש"א סימן ק"ה:

ביאור הגר"א

[כח] מ"א. כמו שבאר הדין; [כט] [הנהגות ואפילו חוץ. ושמך מ"ו א': [ל] [ועיין דוקא הריב"ז כו'. כמו שכתוב בכל הני דשמעתין [שם קנה, א], שיהי מרוממות, וכן בכולהו. ועיין מה שכתבתי שם [פ"ק חו']; [לא] סיבוב דאיתא כו'. דאם לא כן וכי עדיפא מכוסר כלים [סעיף ז']; [לכ] ברורות. [שם] מ"ו א': [לג] או אבנים. יז"ט [ועיין ד"ב א': [לד] [הנהגות דבר שאינו: [טז] קב"ד א': [לה] [ועיין הן הנכ"ס. עיין תוספות [שם קנה, ב] ד"ה כל: [לז] בין גמרא שם:

מהצית השקף

אך מה שכתב הב"ח בפירוש התוספות ג"כ, דאמרינן שם דף קכ"ד [ע"פ] אמר רב נחמן אמר שמואל חסר קטנה מותר לטלטל בחצר, דכתיבו שם כלים וראויי החרס לכסות כלי, אבל לא בכרמלית, דלא שכיוו שם כלים, ורב נחמן אליביה דנפשיה אמר אפילו בכרמלית מותר אבל לא ברשות הרבים, ורבא אמר אפילו ברשות הרבים מותר (פירש רש"י ד"ה ורבא כיון דבבית כלי הוא, בעלמא גמי לא פקע שם כלי מניה), ובכתב התוספות ב"ה"א ורבא אמר אפילו ברשות הרבים וז"ל, ובהני דנשברו מערב שבת קאמר, דאי כונשברו בשבת תאמרינן בפרק נוטל [שם ק"ב, ב] דרבא אית ליה מוקצה, כל שכן נולד, עכ"ל התוספות. והקשה לה"ב"ח, הא קיימא לן כתנא קמא דרבי יהודה דלא הוי נולד, ומוכח הוא, ומאי קשיא להתוספות. והינינו הב"ח לשיטתיה דסבירא ליה ג"כ דתנא קמא ורבי יהודה פליגי אי מקרי נולד או לא. ועל פי זה יצא הב"ח לחלק דסבירא להו להתוספות דדוקא בתער טגי באם עושים [מפנין] מלאכה להנא קמא דרבי יהודה, אבל ברשות הרבים כיון דלא שכיוו שם כלים אפילו תנא קמא מודה דהוי נולד אם אין עושינן מעין מלאכה. ולכא דלמיר דסבירא ליה כרבי שמעון דלית ליה מוקצה ונולד, הא רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד לדרייה על כרחך צריך לומר דמירוי שנשבר מערב שבת, עכ"ה. וכן כתב הט"ז בס"ק ד', ועל זה כתב מ"א דרביי התוספות הם כפשטן, דהמ"א איל לשיטתיה לעיל כס"ק ט"ו דבין תנא קמא ובין רבי יהודה סבירא להו דהוי נולד, ופלגי בפלוגתא דרבי שמעון ורבי יהודה בעלמא אי מוקצה נולד שרי או אסור, וא"כ נהו דאין ספקין כתנא קמא משום דסבירא ליה כרבי שמעון דמוקצה מותר, אבל רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד על כרחך כרבי יהודה סבירא ליה דנשבר בשבת בעינן שיהו עושינן מעין מלאכה, על כרחך הכא מירוי שנשבר מערב שבת; יז"ט אין חילוק בין ר"ל, דלא כב"ח דמתחיל דאם נשברו ברשות הרבים אפילו לדין דקיימא לן כתנא קמא מכל מקום נשברו ברשות הרבים בעינן מעין מלאכה דהוה גם תנא קמא מודה, דליתא, דאין צורך לחילוק זה, דבלאו הכי דרבי התוספות אתי שפיר כוננו לעיל ולהפוסקים דאית להו נולד גם בחצר בעינן מעין מלאכה, על כל פנים אין חילוק בין נשבר בחצר או ברשות הרבים. (פ"ק י"ג) שאין בו כו'. פתילה יז"ט כו' נראה י"י כו' המותר שש"מ נר ש"ב כו'. פתילה שלמה הוא דוקא, אלא אפילו כבר הודלקה וחסר ממנו מעט, אם נשאר כל כך שעריין ראוי לפתילה קרי לה שלמה. וכן מבואר שם בתרומת הדרשן סימן פ"א שכתב לדעת הפוסקים דאם חל יום טוב אחר שבת, אותן פתילות שהודלקו בשבת ולא הוכהו מערב שבת אסור להדליקן ביום טוב, דעל ידי שדלקו בשבת הם יפים יותר להדלקה והוה ליה שבת מכין ליום טוב, ואפילו כגזי שני שלא דלק בשבת אסור להדליק ביום טוב שאחריו, דגורנין עד שלא דלק אטו עד שדלק, ומסוך המכל מקום לטלטלה להרציאם מן המגורה ולהניח פתילה אחרת שם מותר, דהוי הפתילה כלי שפלאכתו לאסור דמותר לטלטל לצורך גופו ומקומו, ואייתו ראייה מדברי התוספות דף (מ"ו) [מזן] (מ"א ד"ה הנה) שבת, דפתילה שלימה מקרי כלי אבל שפיר פתילה שאינו ראוי שוב להדליקה לא מקרי כלי, הוה אפי"ג שכבר דלק מקצה פתילה מכל מקום מקרי כלי, וגם זה כל זמן שראוי להדליקה בתורת פתילה קורא פתילה שלמה. וכן כתב בספר תוספת שבת [פ"ק ס"ה] אבל מה שאמריים העולם דמותר לטלטל נר שלם, משמע שלם לגמרי, צריך לומר

גם לפי טעוהם לא הותר כי אם שלם לגמרי משום לא פלוג: וכתב בי"ב כתב בי"ב כמו שכתוב בגמ' ב', בהריות דמוקצים הם, מכל מקום אם חשב עליהם מערב שבת לישב עליהן מותר לטלטלן בשבת: דהתם ראוין דהשתכש ביה בשבת, ר"ל, בשלמא חריות, מחשבתו הוציאם מידי מוקצה והוכנו לישבה ומותר לישב עליהם בשבת, אבל הכא מאי מהני מחשבתו, הלא אין ראיה בשבת, וכי מהני אם חשב לטלטל מוקצה בשבת, והלא נר אינו ראוי בשבת לישב דבר, וכי על ידי מחשבתו שמעורב שבת לטלטל דבר המוקצה. וז"ל ג"כ מ"א כו' עיין ד"ש סימן שי"ב. ר"ל, דמבואר שם דאסור לישא תינוק דינר ביד התינוק, כיון דדינר דבר חשוב, חיישינן שמא יפול הדינר מיד התינוק, והאם יגיבירו ויעברונו ארבע אמות ברשות הרבים י"ט. ואי מותר להתייק תינוק בידו והתינוק הולך ברגליו ודינר בידו, בזה יש מחלוקת הפוסקים, דיש אוסרים כמו אם נושא התינוק. והוא הדין משנהר ביד התינוק הוי כמו דינר, דגם נר הוה דבר חשוב, ותליא במחלוקת הפוסקים הסימן ש"ט הנ"ל, ומחאי טעמא דראי להחמיר: ויפסין ש"מ, ר"ל, עוד מטעם אחר ראוי להחמיר, דבסימן שמ"ג מבואר, אפי"ג דקיימא לן קטן אובל נבלות אין בית דין מצווים להפרישו, מכל מקום אסור להאכילן נבלות ודברים האסורים בידיים, אם לא לדבר מצוה, כדנתן [נאש השנה ל"ב, ב] מתנינים התינוקות לתקוע בשבת, וגם כתב מ"א שם [פ"ק ב] דהאם מצוה להפרישו. וכאן הבאת הנה לבית הכנסת אין זו מצוה גמורה להחיר לאב להאכילן בידים, דהיינו להביא הנה לבית הכנסת, לכן יש להחמיר: [פ"ק י"ג] דהתוהיב כו'. דהוה אביטא מ"ו דכין השפעות כו'. בספר תוספת שבת [פ"ק ג] הבין דכוננת מ"א לתירוק התוספות ריש פרק כל הכלים [שבת ק"ב, ב] ד"ה אדרבא כו', שהקשו על קישית הש"ס על מתניתין כל הכלים הנטלין בשבת ולדלותיהן כו', שנטלים עמהם אפילו נתפרקו בשבת, והקשה הש"ס מודקתני אפילו בשבת משמע דכל שכן אם נשברו בחול, אדרבא אם נשברו בשבת עדיף טפי, דבנשברו בשבת הוכנו מערב שבת בין השמשות אגב אביהם. אלא הכי קאמר כו', אפי"ג דלקמן אמר איפסא גבי שברי כלי חרס, דשרי לטלטל יותר כשנשברו מערב שבת משנשברו בשבת, לא דמאי, דהכא אכתי כלי הוא, שעריין עומד למלאכה ראשונה וראוי להתחבר הכיטי עם הכלי, אבל לקמן לא השיב כלי אלא מחמת שעומד למלאכה אחרת, הילכך כשנשבר בשבת אסור טפי דהוי נולד, ולכן סיים וכתב וז"ל, אלא שכתב כן כדעתא דנפשיה אבל הם מדברי תוספות, עכ"ל. ולבבי לא כן ודימה, דא"כ השיק חסד מדברי מ"א, דבדלת עדיין עומד להתחבר זה לא הוכיח מדברי התוספות, אלא דהוי קשיא למ"א דניהו דאיכא למימר כרבי התוספות בדלתות הכלים הוכנו לטלטל בין השמשות אגב אביהם, אבל הרמב"ם הא בין השמשות היו מחבורים ולא שייך אף בהם לטלטל אגב אביהן, שהוא בית המחבר בקרקע ולא שייך ביה טלטול, וא"כ עדיף כשנשברו בחול שהוכנו למלאכה אחרת בחול כמו בשברי כלי חרס, ועל זה תירין דסלקא דעתא כיון (דבחול) [דבין השמשות] הוה מטלטל כשפסות כו', וגם זה מקרי טלטול:

ד. שם (קכ"ח) (קכה) [כ"ח]:
ה. הרב המגיד נפרק כ"ו [משנה הלכה ון בשם הרמב"ן] [שם קמ"ג ד"ה]:
ו. שם נגמרה ופירוש הרמב"ם נפרק כ"ו [משנה הלכה ון]:
ז. הרב המגיד שם בשם הראב"ד וקח מפרשים, והר"ן [שם תמ"ג ד"ה] [משנה] בשם הראב"ד:
ח. שבת קמ"ח [ש"ס] וברבן:
ט. שם נגמרה:
י. שם קי"ב [ש"ח] בברייתא ומכאן יהודה:
יא. שם וברבן יוסף, הרי"ף [שם מה, בן] והרא"ש [שם] [שם] [ש"ס]:
יב. שבת קמ"ח [ש"ס]:
יג. שם קל"ח [ש"ס] וברבן:

ציונים רשמיים

ה' תרומת הרשן סימן ע"א:

הגהות הסופר

בשם י"ב פירוש זה שיהיה ראש בורל כהן ואינו רועה להשתמש בהן השמים מוגזר, אבל שירי שאר בנדים מותר לטלטל אפי"ג דאין בהם ג' על ג' דהיו לקיחת ולא גרשו מחרס קטנה [כ"י עמוד ש"ג רות שירי] פטליתין:

הגהות והערות

[א] ש"ן סימן כ"א סעיף כ"ג: [גמ' (ש"ס)]:
[ב] ש"ן סימן שבתנו סימן ש"ו סעיף ב' [ש"ק ז]: [ט] [גמ' (ש"ס)]:
[י] ש"ן סימן ר"ט סעיף א': [גמ' (ש"ס)]:
[י"א] כ"ס ממהירות אמת' תקי"ך (פירוס):
[י"ב] וכו' לנשי סד' ותקו' ס"ס:
[י"ג] חוקן נמהירות ופולחני תכ"ג:

בו ויש בתירין. דלויח לקנה בו מדי: כז מותר לטלטלו. פירוש, להדפוס: כח במ"ז מותרת ב"י. דנגמ' הוא לתקנו, כיון שניכר מנחוק. [ה] והקשה המגיד משנה [שם] [ד] מאי שנא מכל שבני הכלים דשרי, כמו שכתב סעיף ו'. ו"ל דלא חיי לטלטל, משום דממאיס [כ"י עמוד ד"ה ומ"ש וכתב]. ו"ל ע,

יב י שירי מחצלאות מותר לטלטלם דחוי לבסויי כהו טינפא [כ"ח] ואם זרקן לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלם:

יג י שירי מטלניות שבלו אם יש בהם שלש אצבעות על שלש אצבעות [כ"ח] מותר לטלטלן ואם לאו אסור [כ"ח] ויש מתירין אפילו אין בהם שלש על שלש והוא שלא יהו [כ"ח] (יב) מליטות של [כ"ח] מצוה: יד [כ"ח] מנעל חדש מותר לשמטו מעל הדפוס אף על פי שטלאתו לאיסור [יג] כיון דשם [כ"ח] בלי עליו [כ"ח] כז מותר לטלטלו לצורך מקומו:

טז י סנדל שנפסקה רצועה הפנימית עדיין תורת בלי עליו ומותר לטלטלו נפסקה החיצונה כח בטל מתורת בלי [כ"ח] ואסור לטלטלו [כ"ח] ואם הוא בכרמלית [כ"ח] מותר לברוך עליו במו גמי [כ"ח] לה שהוא מאבל בהמה לתקנו [כ"ח] שלא יפול מרגלו [כ"ח] ובחצר שהוא ל' נשמר שם [כ"ח] אסור:

טז י חלוק שבכסו אותו [כ"ח] ותחבו בו קנה לתלות בו לייבשו [כ"ח] יכול לשמטו מעל הקנה אבל ל"א ליקח [כ"ח] הקנה מתוכו אסור לפי [כ"ח] שאינו בלי ואם תחבו בו בלי מותר ליטלו מתוכו אפילו הוא [כ"ח] מלאכתו לאיסור [כ"ח] בידה שנשמטה אפילו אחת מירבותיה [יד] ל"ב אסור לטלטלה: הגה [כ"ח] וכן פסקל רביש שם ונגמ' לו לילך בלא מנעל,

שרי משום כבוד הבריות, כמו שכתב סוף סימן י"ג: ל"א ליקח הקנה וכו'. ואם תאמר כיון שנשתמש בו מבעוד יום לשתרי כמו שכתב סעיף כ', ו"ל דאינו לא הוי אורחיהו לימדי קניס לכתומת [כ"ח] שבת מה, א' ד"ה משלח). וכו' בקניס שלנו המיוחדין לתלות עליו שרי: ל"ב אסור לטלטלה. דגורין שמה יתקע הרגל לשם, והוי צנין:

צית המשמה בשבת, כמו שכתב צית יוסף בסמוך [עמוד ש"ז ד"ה מרות] לענין חריות:

דרך חכם למהרריק"ש

במה יז [אסור לטלטלה]. ועין סימן ש"ג דין י"ח:

באר היטב

אז משיחה אסור, דלמא מצטל ליה והוי קשר של קיימא, מ"א [ש"ק כט]:
(כה) אסור, ואם רביש שם ונגמ' לו לילך בלא מנעל, שרי משום כבוד הבריות, מ"א [ש"ק ל]: (כו) הקנה, ואם מיוחד לכך שרי, מ"א [ש"ק לא]:

מחצית השקף

[ב] (כז) מותר לטלטלו. פירוש אהרבים. ר"ל, דהמנעל הוא אסור מלאכתו להותר ושם בלי עליו, אלא דהדפוס מיקרי כלי שמלאכתו לאיסור, ואם שומט המנעל מעל הדפוס, כיון שהמנעל מהודק בדפוס אי אפשר להוציאו כי אם שיטלטל גם הדפוס, מכל מקום שרי. והוא הדין איפסא, כשרוצה להוציא הדפוס מתוך המנעל ג"כ מותר, ואורחא דמלתא נקט, שחדרך להוציא המנעל: [ב] (כח) במ"ז ב"י, דהנאי ב"י, ר"ל, דמנעליהם היה ניכר איזה מנעל שייך לימון ואיזה שייך לשמאל, ולא היה אפשר לנעול המנעל בלי רצועה, וכמו שכתב מג"א אחר זה, אלא שאם נפסקה הרצועה היה אפשר לתקנה ולחבר הרצועה שוב למנעל, ורצועה הפנימית היינו מה שהוא בין רגל לרגל, וחיצונה היינו מה שהיא בעד חרוץ לעד אור העולם. לכן אם נפסקה רצועה החיצונה ומתברר, הוא נראה לעין, והוא לו גנאי: דאברין מנע"ל ב"י, ר"ף ס' ע"ב. ודוחק לומר דמירוי דוקא בסנדל חדש דלא מאיס: ועיין בה שבתב"ק סעיף י"א בשם התוספות, דזכרתי, ודבר שאין

(יב) מליטות של מצוה. לפי שד"ס גדול מהם מלהשתמש בשמים מוגזר: (יג) כיון דשם בלי עליו. פירוש, הדפוס הוא כלי שמלאכתו לאיסור, ושרי [כ"ח] לנורך מקומו. והא דנקט מנעל חדש הוא לרצוהא, דאפילו חדש שהוא חיינו רפוי על הדפוס, לאפוקי ממאן דלמחר נגמרה [שם קמ"ג, ב] נעין [כ"ח] רפוי דוקא.

ונראה דל"ס היה רפוי אין לריך שימטו המנעל ממנו, אלא נוטל הדפוס מן המנעל, כמו שכתב בסמוך [ש"ף טז] גבי הלוק ב"א יש נחובו כלי, אלא דכאן שמירי בחדש שהוא מהודק שפיר אי אפשר לנטול הדפוס אלא אם כן שומט המנעל, ולהכי נקט שומטו נמנעל:

(יד) אסור לטלטלה. הטעם נגמרה [ש"ק קמ"ג, ב] שמה יתקע. פירוש רש"י [ד"ה שמה יתקע] כשיצטר לה רגל, יתקענה בחוק, ומה הטעם פסק בתרומת הדשן [ש"ן ט"ז] לענין ספסל [כ"ח] שנשמט אחד מרגליו [ד"ה ספסל] מטעם שמה יתקעו.

ונראה שם מדכרו שיש ל' להקל בספסל כיון שראוי לסמוך אותו על ספסל אחר, אלא שכתב שיש להחמיר. ונראה לי דוקא שנשמט ק"א חסר צוה, דאפשר לחצרו ואין צו איסור רק אם יתקע, ועל כן אסרו אפילו בלא תקע דשמה יתקע, אבל אם נשבר רגל אחד דלא שייך צוה שמה יתקע, אלא אריך לעשות רגל

אחר, ולזה לא חיישינן. ורמ"א דנקט כאן אפילו אם נשברה מבעוד יום, לאו בדוקא הוא, אלא נשמט קאמר. ומו נראה לי דל"ס נשמט הרגל כזר ואין כאן אותו רגל כלל אלא הספסל עומד כך בלא רגל ההוא מוקדם, אין איסור לסמוך אותו על ספסל אחר, דכאן אין שייך שמה יתקע, כן נראה לענ"ד באיסור זה שהוא חומרה דרבנן, ולגדל בו להקל במקום שאין משם שמה יתקע, נפרט במקום שהוא נורך

צית המשמה בשבת, כמו שכתב צית יוסף בסמוך [עמוד ש"ז ד"ה מרות] לענין חריות:

דרך חכם למהרריק"ש

במה יז [אסור לטלטלה]. ועין סימן ש"ג דין י"ח:

באר היטב

אז משיחה אסור, דלמא מצטל ליה והוי קשר של קיימא, מ"א [ש"ק כט]:
(כה) אסור, ואם רביש שם ונגמ' לו לילך בלא מנעל, שרי משום כבוד הבריות, מ"א [ש"ק ל]: (כו) הקנה, ואם מיוחד לכך שרי, מ"א [ש"ק לא]:

מחצית השקף

[ב] (כז) מותר לטלטלו. פירוש אהרבים. ר"ל, דהמנעל הוא אסור מלאכתו להותר ושם בלי עליו, אלא דהדפוס מיקרי כלי שמלאכתו לאיסור, ואם שומט המנעל מעל הדפוס, כיון שהמנעל מהודק בדפוס אי אפשר להוציאו כי אם שיטלטל גם הדפוס, מכל מקום שרי. והוא הדין איפסא, כשרוצה להוציא הדפוס מתוך המנעל ג"כ מותר, ואורחא דמלתא נקט, שחדרך להוציא המנעל: [ב] (כח) במ"ז ב"י, דהנאי ב"י, ר"ל, דמנעליהם היה ניכר איזה מנעל שייך לימון ואיזה שייך לשמאל, ולא היה אפשר לנעול המנעל בלי רצועה, וכמו שכתב מג"א אחר זה, אלא שאם נפסקה הרצועה היה אפשר לתקנה ולחבר הרצועה שוב למנעל, ורצועה הפנימית היינו מה שהוא בין רגל לרגל, וחיצונה היינו מה שהיא בעד חרוץ לעד אור העולם. לכן אם נפסקה רצועה החיצונה ומתברר, הוא נראה לעין, והוא לו גנאי: דאברין מנע"ל ב"י, ר"ף ס' ע"ב. ודוחק לומר דמירוי דוקא בסנדל חדש דלא מאיס: ועיין בה שבתב"ק סעיף י"א בשם התוספות, דזכרתי, ודבר שאין

צית המשמה בשבת, כמו שכתב צית יוסף בסמוך [עמוד ש"ז ד"ה מרות] לענין חריות:

דרך חכם למהרריק"ש

במה יז [אסור לטלטלה]. ועין סימן ש"ג דין י"ח:

באר היטב

אז משיחה אסור, דלמא מצטל ליה והוי קשר של קיימא, מ"א [ש"ק כט]:
(כה) אסור, ואם רביש שם ונגמ' לו לילך בלא מנעל, שרי משום כבוד הבריות, מ"א [ש"ק ל]: (כו) הקנה, ואם מיוחד לכך שרי, מ"א [ש"ק לא]:

מחצית השקף

[ב] (כז) מותר לטלטלו. פירוש אהרבים. ר"ל, דהמנעל הוא אסור מלאכתו להותר ושם בלי עליו, אלא דהדפוס מיקרי כלי שמלאכתו לאיסור, ואם שומט המנעל מעל הדפוס, כיון שהמנעל מהודק בדפוס אי אפשר להוציאו כי אם שיטלטל גם הדפוס, מכל מקום שרי. והוא הדין איפסא, כשרוצה להוציא הדפוס מתוך המנעל ג"כ מותר, ואורחא דמלתא נקט, שחדרך להוציא המנעל: [ב] (כח) במ"ז ב"י, דהנאי ב"י, ר"ל, דמנעליהם היה ניכר איזה מנעל שייך לימון ואיזה שייך לשמאל, ולא היה אפשר לנעול המנעל בלי רצועה, וכמו שכתב מג"א אחר זה, אלא שאם נפסקה הרצועה היה אפשר לתקנה ולחבר הרצועה שוב למנעל, ורצועה הפנימית היינו מה שהוא בין רגל לרגל, וחיצונה היינו מה שהיא בעד חרוץ לעד אור העולם. לכן אם נפסקה רצועה החיצונה ומתברר, הוא נראה לעין, והוא לו גנאי: דאברין מנע"ל ב"י, ר"ף ס' ע"ב. ודוחק לומר דמירוי דוקא בסנדל חדש דלא מאיס: ועיין בה שבתב"ק סעיף י"א בשם התוספות, דזכרתי, ודבר שאין

Emden, Jacob

⑦

ספר מור וקציעה

על טור ובית יוסף
חלק אורח חיים
ישא מדברותיו
ועל השלחן ערוך ונושאי כליו
יפרוש כנפיו

חברו הגאון הגדול סבא קדישא לוחם מלחמות ה'
מוהר"ר **יעקב** זצ"ל אב"ד **עמדין** המכונה **יעב"ץ**
בן הגאון הגדול מופת הדור רשכבה"ג נזר החכמים
מוהר"ר **צבי אשכנזי** זצ"ל
מח"ס שו"ת **חכם צבי**

נערך ונסדר מחדש בעזה"י עם מהדורא בתרא מכת"י המחבר בתוספת
מדאי מקומות והערות, הגהות והערות גדולי ישראל, מבואות

בעריכת

הרב אברהם יעקב בומבך

ראש המערכת:

הרב יעקב יוסף שכטר

רב קהילת המרכז היהודי בניו יורק

מכון ירושלים • תשנ"ו

דשרי. ודברי מהרי"ל במדידת הזמן מחוסרי הכנה. דלחא איירי בכלי שעשוי להטותו למדוד בו הצל, וכן משמעות לשונו, וא"כ אין זה ענין לכלי שעות שלנו שהולכין מאליהם. ואין ההבטה בהם מדידה. לא שייכא בהו כלל. וכלי מדה של אמה גופה, שמודדין בה, נ"ל פשוט שמותר לטלטלו לצורך גופו ר"ל אם ירצה להשתמש בה במקום מקל ומשענת ללכת בו, או לפתוח דבר סגור, או לדחוף בו מאומה להרחיקו או לקרבו אליו, וכיוצא בהם מהתשמישים שיכול לעשות בו, וכן לצורך מקומו, שתורת כלי עליו. ועיין הלכה פסוקה לענין אמה של מדידה, ודין טלטול מאזנים ומשקלים. אבל כלי שעות הגדולות העומדות בתיבות על הקרקע, יש להחמיר בטלטול, אם לא לצורך מקומו, כמ"ש (בהלכה פסוקה) בס"ד. גם בכלי שעה דחול, יש לאסור, כמ"ש שם. ולענין כלי שעות שקורין ריפטיר אוהר, שדוחקין בהן והיא מקשקשת ומודיעה כמה שעות ביום או בלילה, אם מותר לדחוק בה בשבת לגרום הקשקוש וההכאה כדי לידע באיזה שעה עומד, איני יודע ג"כ שום איסור דמה בכך שמכה. ואי משום השמעת קול, לא אסרו אלא בקול של שיר, או היכא דמשמיע קול גדול כיון דאוושא מילתא, ויאמרו פלוני עושה מלאכה בשבת. מ"מ לא מלאני לבי להתירו⁴.

שם. להגביה הטבלא ולטלטלה עם קלפי אגוזים שעליה. כצ"ל. ואגב שטפיה אתיא ליה תיבת שולחן במקום טבלא.

ע"ג. הואיל וחזיין. צ"ל*.

שם. הרמב"ן כתב. צ"ל*.

[סו:] בטור. כיוצא בו קמיעא. עיין סימן ש"א.

ע"ד [ב"י ד"ה בשר]. וטעמא דבשר תפל מותר לטלטלו משום דחזי לאומצא. עיין הלכה פסוקה.

[סו:] דף קמג ע"א בטור. ובלבד שלא יגביהם (לבעלי חיים דמוקצין הן). מ"מ נ"ל אם היו תרנגולים מהדסין ומשכרין את הכלים. או מטנפין את המאכלים, ואין מספיק להפריחן ולדחותן, יכולים לטלטלן להדיא משום פסידא³ וטנוף. דלא גרעי מצואה, וטלטול דשאר מוקצה לצורך גופו ומקומו.

בב"י. דאסרינן לדרות. צ"ל*.

שם [ד"ה כתב הר"ן]. שאין הכן לגוי, ומשום נולד ליכא, דכל שגמרו בירי אדם שרי, מידי דהוי אגוי שחקק קב בבקעת בשבת.

שם. ובכלבו כתב שיי"מ כו'. עמ"ש בספר שאילת יעבץ סי' מ"א הארכתי בענין זה, והכרחתי פירוש זה מדעתי בעז"ה.

שם [ד"ה כתב המרדכי]. לטלטל מוקצה ע"י נפוחה כו'. לא ידענא בה ספקא, אטו מי גרע מגופו, דתנן הקש שע"ג המטה כו' אבל מנענעו בגופו. מיהא לא שרי אלא לצורך האדם.

באר סלמול ע"י נפוח לא שחיה סלמול

שם [ד"ה כתב באגור]. שהיו משחקין בכדור. ובאיכה רבתי [ב, ד] בפסוק בלע ה' ולא חמל, ה"ג מפני מה חרבו אי תימא מפני הזונות, והלא לא היתה אלא ריבה אחת, והוציאוה משם, א"ר הונא משום שהיו משחקין בכדור בשבת.

ע"ג. [כתוב בתשובות מהרי"ל]. טלטול השעות כו'. תמיהני אטו גרעי מסנדל המסומר וקחיענא שאינו חומחה. ועמ"ש בס"ד בשאילת יעבץ (סי' מ"א) שאפילו בעריכת כלי שעות שעשוין מגלגלי מתכת לא ידענא בה איסורא, אלא משום מנהגא. אבל בטלטול לית דינא ולית דינא נחין מאד.

דין סלמול כלי שעות כו' ופוח לא שחיה סלמול

3. לא זכיתי להבין דברי רבינו דעד כאן לא מצינו שהתירו לטלטל מוקצה אלא כשיש לחוש שיעבור איסור דאורייתא. אבל משום פסידא גרידא לא מצינו. ומש"כ משום טנוף דלא גרעי מצואה צ"ל דמיירי במקום שרר שם דאל"ה אינו מותר כמ"ש בש"ע סי' ש"ח סעי' ל"ד. ומש"כ וטלטול דשאר מוקצה לצורך גופו ומקומו, כנראה כוונתו לכלי שמלאכתו לאיסור שמותר בטלטול לצורך גופו ומקומו. אך לא ידעתי מה ראה מזה לבעלי חיים דהו מוקצה מחמת גופן.

4. עיין שאילת יעבץ ח"ב סי' ס"ג שהתיר רבינו לצורך מצוה או דבר נחין מאד.

בעל באר היטב רמי לדברי ט"ז אהודי במאי דשרי הכא לגרר העצמות בסכין, וקשיא ליה אידידיה בס"י שיי"א דאסור לדחוף המוקצה ע"י דבר אחר. וטעה כי לא ידע דטלטול מן הצד, לצורך דבר האסור דווקא, שמה טלטול, משא"כ כשעושה לצורך האדם, ואפי' לצורך דבר האסור והמותר, כי האי גוונא הותר טלטול מן הצד, כבס"י שיי"א, כ"ש הכא דלנקות שלחנו הוא צריך, פשיטא דשרי, ומאי שנא מניעור טבלא⁵.

דס"י שמתיר לגרר עצמות ט"י כלי נכונה

דבמג"א (סקי"ח) ז"ל, ונ"ל דמכאן מרגלא בפומייהו דאנשי דמותר לטלטל נר של חלב, ומ"מ טועין הם דאינו מותר אלא כשצריך לו לדבר התר. ע"כ. פשוט שכונתו לאסור באמת אף לצורך, אלא שהודיעך אף לפי דמיון העולם, מ"מ הם טועים. אבל פשיטא הא נמי טעותא היא בידיהו דהני אנשי, דודאי נר של חלב ושעוה, אין תורת כלי עליו לגמרי, דלא חזו למידי, כיון דלאכילה ולשום תשמיש אינן ראויין. ולא עדיף מבשר חי, דכי לא חזי לכוס אסור. וגם צ"ל שלא יסתור דברי עצמו בסימן תצ"ט [סי' ק ס] דאפילו ביו"ט לא שרי לטלטל חלב אלא משום דחזו להדלקה ולמג"א [אפי"ה אסורין בטלטול עאכ"ו בשבת⁶].

נר של חלב ושל שעוה אין בו פסול צד להחיד סלמולו נכונה

5. וכ"כ במ"ב ס"ק קט"ו בשם הפמ"ג. וכתב בשעה"צ שכזה מיושב קרית הבה"ט. ועיין שו"ע הרב (סי' רנ"ט בקו"א סעי' ג') ובסימן זה סעי' ס"ו) שכתב לאסור דהוי כיד ארובה ולקוחה ע"י דבר אחר הוי לקוחה. ורק כשטלטל הטבלא שהיא היתר ואגב מיטלטל האיסור, זה נקרא טלטול מן הצד דשרי.

6. נ"ל כוונתו דהמג"א אוסר שם לטלטל חלב מבהמה שנשחטה ביו"ט משום נולד, ודלא כהג"א שמחיר. וביאר מג"א דעתו דס"ל דנולד שרי ביו"ט, אבל בחלב מבהמה שנשחטה מע"ט כו"ע מודו דשרי בטלטול משום דחזי להדלקה.

פירוק משא
סגנת הס"י
שעל תנועתם
להניח נר
דולק על
השולחן
ואח"כ מסירין
אותה מן
גוי והמפה
ע"י ישראל

[סח:] שם. ומ"מ דעת בעה"ת כדברי ר"ת. ודעה זו עיקר ובלא"ה בשל דבריהם הולכין אחר המקל, ובוהו הונח לנו ממשא טענתו של הט"ז [ס"ק א] על בני מדינתו, הנוהגים להניח נר דולק על השולחן שמפה פרוסה עליו, ואחר אכילה מסלקין הנר ע"י גוי, ומסירין המפה ע"י ישראל. והאריך לשון בזה, כי לא מצאו ידיהם ורגליהם לפי דעתו ז"ל, לטלטל המפה, אף אחר שמסלקין המנורה מהשולחן, משום דנעשית בסיס לדבר האסור. אלה דבריו ז"ל. ולא ידעתי מאי הוקשה לו על המפה התחתונה, דהא היא לא בסיס לדבר האסור והמותר, שכל צרכי סעודה ערוכין עליה ג"כ מבע"י והם ודאי חשובין יותר מן המנורה של נחשת שלהם, רלית דין ולית דין דשרי, כדלקמן סס"י. גם על המפה עליונה יש לומר דבטלה לגבי שולחן, שאין פורסין אותה עליו לצורך המנורה, אלא לצורך הפת, וק"ל. מ"מ בוו נכון להזהר, משא"כ במפה תחתונה, איני רואה מקום להחמיר.

במיתחוק
על דבר תחת
באשכנזי
הלכה כדברי
התקף וע"ן
בגמ' וז"ל א"כ
לכס"י כ"ל

שם. והוא ז"ל דחה דבריו. הואיל וידע שהמוקצה היא נח על החפץ בשבת, גם החפץ נעשה בסיס לדבר האסור. במג"א [ס"ק ו] מסכים להקל כדעת השואל למהרא"י, ודבריהם נראין. וכ"פ רשב"א שמותר לטלטל שק מטלטלין שיש בו כיס מעות, ובמניח על דרך כסוי, בעל המאור חשיב ליה כשוכח, ולא נעשה בסיס לדבר האסור. וצ"ע מאי טעמיה דרמב"ן דפליג, ואפילו אבעל המאור קשיא לי, למאי צריך למחשביה כשוכח, אדרבה כשהניחו לדעת עדיף דהא שויה כלי בהכי, ויחדו לכך, גם הכסוי תורת כלי עליו (ע"ל סימן ש"ח סכ"ג). אע"ג דביחוד לשבת אחת, לא סגי באבן, דלאו אורחיה בהכי. מיהו בשאר מוקצה, דאורחיה הוא, ביחוד גרידא סגי. וגם במניח סתם לא על דעת שבת בלבד, דילמא הוי כמיחדו לעולם אף באבן. עכ"פ הלכה כדברי המקל במוקצה.

דף קמ"ד א ב"י. דאילו. צ"ל*.

שם. אלא שפיה תפור בחור שבמלבוש. צ"ל*.

סימן שי

שכ"ך וז"ל
כ"י חע
החזירין
לעצמם וז'
שד"ל ק"ו ב'
בשבת

ע"ב ב"י [נסט. ד"ה כתב המרדכי]. ואני תמה על המתירין כו'. ואני שמעתי ולא אבין לו, לא אדע מה תמיהתו ועל מה זה דחה דבריהם בשתי ידיו, שלענ"ד יש להם על מה שיסמוכו, דהא אפילו תימא דהו"ל כדחיה בידים, דמודה בה ר"ש, מיהו לא קמודי אלא במנורה גדולה, אבל בנר קטן דדעתיה עלויה שיכבה, הא לא הוי כמניח, ודעת רבינו תם ובעל התרומה וסמ"ג וכמה פוסקים

גופו שרי. ונראה שנפלה ט"ס בב"י משי"כ "את הקרקע" וצ"ל כבירושלמי "את הקרקע". ורבינו לפי הנוסח בב"י רצה לשנות הסדר, כי בתניוק ובקרקע שייכת השקאה. אבל לגירסת הירושלמי א"ש בלי הגהה. שוב ראיתי שבדפוס"ר ב"י הנוסח כבירושלמי.

ועוד הא בהדיא פסק מג"א גופיה לקמן סעיף ל"ח דאפילו שומן אסור לטלטלו, אע"ג דהוי מידו דחזי למיכיליה, אפ"ה כיון דלא חזי לאכילה בעיניה לא. ותו דדמי נמי למוקצה מחמת חסרון כו', דכשמתקלקל יש בו הפסד הניכר. לא גרע מנייר שאסר בש"ג לטלטלו מטעם זה, אע"פ שאין בו חסרון כו' כל כך. ודוק. לכך נ"ל שאסור בטלטול לגמרי אפילו לצורך גופו ומקומו, אלא הוי ליה כאבנים וצורות דלא חזיין כלא. אע"ג דראוין לעשות בהם תשמיש. וק"ל. אף היתר הפתילה עצמה אינה ברורה, עיין בת"ה שהביאו הב"י סימן תקי"ד. שם (סקס"ו). נ"ל שיש שם חסרון והשמטה, וכפי המדומה כך צ"ל, ואם היה עליו בין השמשות, אסור אפ"י אינן עורן עליו, ובלא"ה מותר. וק"ל.

שם (סקע"ג). צ"ל י"ט ושבת שוין.

[סח.] ב"י וש"ע סוף הסימן [ד"ה גרסינן בס"פ כירה]. אר"י לי התיר. צ"ל*.

שם. ולא בעינן שיהא מוקצה לכל. עמש"ל ריש סימן זה על הג"ה דש"ע. הגם הלום ראיתי בט"ז (ס"ק כ"ד) [כ"ה] דברים מגומגמים, ע"ש לשונו שכתב דילמא ר' רומנוס היה חוץ לביתו של רבי. במ"כ זה דבר בטל דהא בהדיא מוכח דמבי רבי עצמו קמירי, מדאמר אב"י, וק"ל, לכן אין בדיוקו זה ממש. (ולשון הט"ז בס"ק זה, צריך תקון, דמסיים שם ז"ל והכלל הוא דמה שראוי לעניים והוא בביתו של עני, צ"ל של עשיר, טעות דמוכח הוא). ועפמ"ש בס"ד דברי שלטי גבורים שהעתיק במג"א [ס"ק עט], מחזורים וברורים, ובחנם הניחם במג"א בצ"ע.

בדין
מנה
אין
יוון

שם [ד"ה גרסינן בס"פ דביצה]. להשקות בו כו' ואת הפנקס. לא ידעתי מה ענין השקאה אצל פנקס, ואין ספר הירושלמי בידי לעיין בו. כמדומני שכך צ"ל להשקות את התינוק, את הקרקע, את הפנקס ואת המראה לכסות בהם*.

סימן שט

שם ב"י [ד"ה וכן דלעת]. שויה כלי (צ"ל) כו' דשויה בסיס (צ"ל) כו' דהדקה שויה דופן, כצ"ל. שויה כולן כה"א מפיק.

ע"ד. אם היא שלמה אע"פ שיש בתוכה פירות המיטנפין (אין) מטלטלין (כצ"ל*) כו'. ונראה לי (צ"ל*) דאפשר כו' כגורסא דידן דאידחיא (צ"ל*) לה כו' ולזה (צ"ל) לא הוצרכו לכתבה (צ"ל) כו' ושתייה הכלכלה פחותה. צ"ל*.

שם. שהאבן סותמת. צ"ל*.

7. בירושלמי ביצה (פ"א הי"ב) ושבת (פ"ו ה"א) הגירסא מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק, ואת הפנקס ואת הקרקע ואת המראה לכסות בהן את הכלים. ופירשו הפ"מ וקה"ע שם שקרקע הוא כלי שמקשקשין בו לתינוק. וקמ"ל שאע"פ שמלאכתן לאיסור, לצורך

שהוא דבר שיש לו מתירין (ואינו דומה לסימן ש"ך, דהתם הענבים מונח בגיגית ותיכף כשיוצא מתערב, מה שאין כן כאן, תיכף כשנופל מן האילן ניכר, ואם כן כבר אסור):

(פן ט'): (מין ג'): דבר שמקצה אותן מדעתו ומדחה אותן בידים לזמן עד שיהיו ראויים ונאותים לאותו דבר, ובין השמשות עדין אינו ראוי וגם נדחה ממה שהיה ראוי, וזהו נקרא מקצה דגרוגרות וצמוקין שמניחין לבשן. וטבע פרות אלו, שמשעה שמתחילין להתבש עד שיתבשו לגמרי, הם מסריחין ואינן ראויין לכלום. ולכן אם בין השמשות לא היו עדין יבשין, אף-על-גב שבשבת כבר נתבשו לגמרי, אסור. וכן ביצים שהניחן תחת תרנגולת וכבר נסרחו (שבת מ"ה בחוספות שם). ויש אומרים דגם מקצה דבעלי חיים הוא דומה לזה, וגם בזה לכלי עלמא הוי מקצה נאין בו מחלקת כלל (סימן ש"י):

ד מקצה מחמת אסור נחלק לשני אפנים: א) מחמת אסור בעצמו: ב) מחמת אסור מלאכתו:

(הפן האחד): מחמת עצמו, כגון פרות הנושרין או שתלשן נכרי או קטן, ודגים שנצודו, אפלו היו המצודות פרושות מערב שבת וערב יום-טוב ובשבת נצודו מאליהן, נאפלו אם ספק אם נתלש ונצוד בשבת ויום טוב, ודג שהיה בספל של מים שכבר הוא נצוד ונטלו הנכרי מן הספל, ובהמה נעוץ ששחטו לחולה שיש בו סכנה, ומותר השמן שבגור שהיה דולק בין השמשות ונכבה, ובנין שנפל בשבת אפלו היה רעוע ועומד לפל בין השמשות, דאף-על-גב דאז אין בו אסור דאורייתא בסתירתו, מכל מקום אסור דרבנן יש בו (סימן תק"ח). וחלב שגחלב בשבת אפלו לתוך קדרה שיש בו אקלין דאסור לחלב בשבת משום דש (עיין במלאכת דש). וביצה שנולדה בשבת ויום טוב, גזרו בו חכמים משום ביצה שנולדה ביום טוב אחר שבת או שבת אחר יום-טוב, דזה אסור מדאורייתא משום הקנה, וכן כל פיוצא בזה שהיה אסור בין השמשות מחמת אסור אפלו דרבנן, אף-על-גב שעבשו נסתלק האסור. וכלי זכוכית שיש בו חול ויוצא החול דרך נקב קטן בשעה או שמים, וכלי שרואין בצל כמה שעות על היום, דדומה למדידה. ונראה לי, דאין בכלל זה מה שקורין "זייגר" (שעון). דבזה לא שייך כלל שום מדידה. נאפלו הוא צריך לידע כמה שעות על היום לענין קריאת שמע או למוד, מכל מקום לא הוי מדידה של מצנה, שהרי המדידה עצמה אינה מצנה (מגן-אברהם סעיף קטן ע"ח). ויש אומרים גם בגד שעטנז (סימן ש"ח סעיף קטן ע"ד):

ה (פן ב'): מחמת מלאכתו, כגון כלים המיוחדים למלאכה שאסור בשבת, כגון מכתשת ורחים וקרנס שקורין "האמר", וקרדם שמבקעין בו עצים, ומרא שחופרין בו, ומכבדות שמכבדין בו הבית, ושופר, ומנורה אף-על-פי שלא הדליקו עליו אותו

יוצא לאור 14. מכון מאגרי 23

שבת. אבל גר שהדליקו בו באותו שבת, אסור לטלטל כדין בסיס לקמן (ועיין סימן רע"ט סעיף ו' במגן אברהם). ונרות בין של חלב או של שענה, ופתילות מצמר גפן, וכן כל פיוצא בזה (ש"ח סעיף קטן ל'): L

ה מקצה מחמת מצוה, כגון נויי ספה אף-על-פי שיכול לטלן בלא שום אסור מלאכה, כגון שתלאן בלולאות, ושמן המטפטף מן הנר בשבת ויום טוב (רס"ה), כיון שהקצה למצותן בין השמשות, אף-על-גב שכבר נפל הנוי וככה הנר, אתקצאי לכלא יומא. ומקצה זה נוהג אפלו בחל לענין להנות מהן, אלא דבשבת ויום-טוב אסור בטלטול, ובחל-המועד מתר בטלטול, דאסור טלטול אינו אסור אלא בשבת ויום-טוב (תרל"ח):

ו כלל אמרו במקצה, שכל דבר שהיה מקצה בין השמשות והיה אסור בטלטול בין השמשות, אמרינן מגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכלי יומא. ואם היה ראוי בין השמשות וארע דבר שנתקלקל בו ביום וחזר ונתקן בו ביום, חזר להתרו, דאין מקצה לחצי שבת (סימן ש"ו):

ז ועוד כלל אמרו, שכל דבר שהיה מנח עליו המקצה בין השמשות, אף-על-גב שהוא כלי שמלאכתו להתר, נעשה בסיס לדבר האסור ודינו כאלו היה הוא המקצה. ולא נקרא בסיס אלא על פי אפנים שנבאר לקמן אי"ה כלל ס"ז:

ח ועוד כלל אמרו, כשם שאסור לטלטל המקצה כן אסור לתן כלי שיפל בו המקצה, וזה נקרא "בטול כלי מהכנו" (סימן רס"ה), שהרי על ידי שנותן הכלי תחת המקצה יאסר לטלטל הכלי, ודומה כאלו חבר שם בסיד (דף מ"ג ברש"י):

ט ועוד כלל אמרו, כל דבר שהקצוהו הבעלים שלהם מחמת שאינו חשוב אצלם מחמת שהוא עשיר, הוי מקצה אף לעניים, דמקצה לעשיר הוי מקצה אף לעניים. לפיכך חתיכת חרס שנשברה, אם לא זרקה לאשפה, מתר לטלטל, אם ראוי לכסות בה, אפלו מנחת ברשות הרבים במקום שאין פלים מצויים. אבל אם זרקה לאשפה, אף-על-פי דאצל עני חשוב הוא, כיון שהבעלים בטלוה מתורת כלי, אסור לכל אדם. ודוקא חתיכת חרס שהיה עליו תורת כלי, אבל אבנים ועצים, כיון שלא היה עליהם תורת כלי, אף-על-פי שראוי לכסות בהם, אסור לטלטל, אלא אם כן עשה בו תקון קצת. ואין חלוק בין כלי שנשבר בשבת או בחל, כל זמן שלא זרקו לאשפה, דלעולם מתר לטלטל כדלעיל. אלא בזרקו לאשפה יש חלוק, דאם נשבר בחל וזרקו בשבת, מתר לטלטל, כיון שבין השמשות היה תורת כלי עליו (ש"ח סעיף ז' ובמגן אברהם):

דין

א המקצה, א מערב שבת, ויש שאינם צריכים חכמים לטלטל ולא דרבנן, והש יחא הלוקף בשו שבת בטלטול, מפנה לפנה ומג דבר להתעסק ב כשיבקר ויטלט מלאכה. ועוד נ ממלאכה, ואם שביתה הנזכרת אמרו שלא יטי משום גדר הוצ מקצה אחד יור שראו חכמים ל אשר יביאו" (י דאורייתא, כיון סמך גדול סמך ממילא, או שה דאמרינן מגו ז מערב שבת, ג

ב כל כתיבי שבת לא רצו, י שהם דברים ע ממקום למקום אלא לצורך, כ

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
נור ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא
מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורח חיים
חלק שני

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

הלכות שבת שח

רבת

13

ע ט"ו סק"ו * ע"י צ"צ וידר סימן קצ"ו דף ק"ז ע"ב פ' תוס' שבת מ"ז א' ד"ה הנז' צ' (רנ"א מ"ו) חוספות סס ק' (ט"ו) תרומת הדשן ס"ו פ"א ועיין מחלוקת השקל ס"ק י"ח ד' (נרמ"א מ"ו) ע"י מ"א ס"ק י"ח ש' (תוס') מ"א סס ת' (סו"ד כ"ו ס"ו) מקי"ד ומ"א סס"י (מק"א) משנה סס קכ"ב ב' א' (מ"א) רש"י סס במשנה ג' (רשב"ל כ"ו) ג' (משנה קכ"ב) תוס' סס ד"ה חרבה ד' (תוס') רמ"ס פכ"ה ס"ו ורש"י סס ה' רש"י שם ו' (תוס') ר"ן משנה קכ"ד ב' ז' (משנה סס) תוס' דף קכ"ו ב' ד"ה ובי' ח' (רש"י ע"י מ"מ) ע"י מ"מ פכ"ה הלכה י"ג ט' (משנה קכ"ו) מ"מ סס י' (תוס') שו"ע סעיף י' כ' (מ"מ) מנמ' קכ"ה א' קדמויות וכו' ל' ר"ן * ע"י צ"צ וידר סימן קצ"ו דף ק"ז ע"ב כו' גמ' ורש"י במשנה קכ"ו ב' ג' (רמב"ם ועי' ד"ה) וסמונת כו' ולסון כהנ"א ג"ע ר"ן פ' כ"א ס' משנה גמ' סס טו"ש סס סקלים ע"י בש"ס

לא ירד עליהם תורת כלי בשביל כך ואסור לטלטלם אפילו לצורך גופם ומקומם כמו שנתבאר למעלה (סעיף כ"ו) ולכן צריך להזהיר הרבים שנכשלים * ונוטלים חתיכת עץ שאינה כלי לסמוך בה איזה דף לשכוב עליו וכיוצא בענין זה אבל על ידי נכרי מותר כל טלטול מוקצה כשאינו לצורך המוקצה עצמו כמו שנתבאר בס"י רע"ו (סעיף י')

לג

שברי פתילה שאינן עומדים עוד להדלקה בנר הרי הן כצורות ואבנים שאסור לטלטלן אפילו לצורך גופן ומקומן אבל פתילה שלימה אפילו נדלקה ק' כבר בחול או בשבת שעברה היא נקראת כלי ודינה ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו אבל אם דלקה בבין השמשות של שבת זו הוקצית לכל היום כולו כמו שנתבאר בס"י רע"ט (סעיף א') וכן נר של שלם של שעוה או של חלב ואפילו נדלק כבר בחול או בשבת שעברה נקרא כלי שמלאכתו לאיסור * ומכאן יצא טעות ההמון שמטלטלים נר שלם לצורך הדלקת מוצאי שבת או לצורך נכרי שידליקנה לעצמו וטועים הם שאינו מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אלא כשצריך ישראל להשתמש בו בשבת עצמה איזה תשיש המותר בשבת כגון קורנס לפצוע בו אגוזים כמו שנתבאר למעלה (סעיף י"ג):

לך כל הכלים שיש להם דלתות קבועות בהם * בין שהדלת הוא מן הצד בין שהוא כיסוי על גבי הכלים ונתפרקו הדלתות מהם בין שנתפרקו בשבת בין שנתפרקו קודם השבת מותר לטלטל אותן הדלתות * מפני שכשהיו הדלתות מחוברות בכלים היה גם עליהן שם כלי אגב אביהן ואף שנתפרקו אח"כ מהכלים לא נפקע מהם שם כלי שהיה עליהן * הואיל וראויות להחזירן ולהכריחן אל הכלים:

לה אבל דלתות הבית שנתפרקו מן הבית בין שנתפרקו בשבת בין שנתפרקו קודם השבת אסור לטלטלן * מפני שלא היה שם כלי עליהן מעולם ואע"פ שעכשיו כשנתפרקו הן ראויות להשתמש בהן כמו בשאר נסרים אע"פ אינן מותרות בטלטול לפי שהן ראויות להחזירן לבית ולכך הן עומדות ולא להשתמש עליהן כשאר נסרים. דלת שידה תיבה ומגדל אם מותר ליטלה מהם או להחזירה להם יתבאר בס"י ש"ג ושי"ד:

לך דבר שאין תורת כלי עליו שעשאו כיסוי לכלי נעשה עליו תורת כלי על ידי כך * ומותר לטלטלו כשאר כלים * והוא שתיקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך בענין * שתיקנו מוכיח עליו שהוא * עומד לכך ואע"פ שעדיין לא נשתמש בו לכיסוי לעולם ואם נשתמש בו לכיסוי מבעוד יום אפילו פעם אחת זהו תורת כלי שלו ומותר לטלטלו בשבת אע"פ שלא עשה שום מעשה של תיקון במה דברים אמורים בדבר שדרכו לעשותו לכיסוי כגון * חתיכות נסרים וכיוצא בהן אבל * דבר שאין דרכו לעשותו כיסוי אע"פ שנשתמש בדבר זה לכיסוי פעמים רבות בחול כגון אבן שכיסה בה את פי החבית פעמים רבות אסור לטלטלה בשבת כמו שיתבאר (סעיף נ"ג):

לך * וכל זה בכיסוי כלים אבל כיסויי הקרקעות כגון כיסוי בור או דות אע"פ שתיקנו ועשה בו מעשה וגם נשתמש בו פעמים רבות * בחול אסור לטלטלו אלא אם כן יש לו בית אחיזה שאוחזין בו כשמסירים אותו מהבור שזה * מוכיח עליו שהוא עשוי להטלטל ויש עליו שם כלי וכסויי כלים * הקבורים בקרקע לגמרי דינם ככסויי הקרקעות שגזרו * על אלו מפני אלו אבל כלי שאינו * קבור בקרקע לגמרי אע"פ שהוא מחובר לקרקע כגון תנורים שבימיהם שהיו כקדרה ומחוברים למטה בטיט אין כיסויים צריך בית אחיזה אבל תנורים שלנו הבנויים על גבי קרקע דין כיסויים ככיסוי הדות שצריך בית אחיזה:

לך מחט שלימה מותר * לטלטלה ליטול בה את הקוץ כדין כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו * ובלבד שיזהר בנטילת הקוץ שיטלנו שלא יוציא דם בודאי ע"י נטילתו שיש בזה משום חובל אע"פ שאינו מתכוין לכך כיון שנוטלו בענין שהוא פסיק רישיה ולא ימות כגון * אם נתהפך הקוץ בנטילתו ואי אפשר להוציאו משם מבלי הוצאת דם אסור להוציאו:

ע רמ"ס ה' שבת פ' כ"ה ה' י"ג פ' גמרא סס צ' רמב"ם קכ"ה ע"א ק' משנה קכ"ב ב' ר' מ"א סימן סכ"ח סקלים ע"י בש"ס ש' תוס' סנהדרין פ"ה ע"א ד"ה ור"ש ע"י"ש

יעתו עליו (סעיף י"ג):
תמש בהם
זה לכסות
י זה נולד
טאז הוכנו
רי עריבה
ז בעריבה
י ביו"ט:
ירת י כלי
בל ביו"ט
ר לטלטל
סרון כיס
או ביום
זיה הכלי
(")
אם הם
ו במקום
זיק הגוף
שיתבאר
ברים אין
ראוי על
(")
לי מותר
ברשות
שיש שם
מותרים
אבל אם
נורת כלי
רך כלל
לפעמים
דיין:
בת כיון
אם היא
אסורה
("ט)
לי בבין
די כלים
קע מהם
ור כגון
כלים
לא

14

Ortinberg, David ben Yis'ra'el Tsevi

ספר

תהלה לדוד

כולל

חדושים בדברי השו"ע מחלק אורח חיים

אשר יגעתי ומצאתי ת"ל בקוצר שכלי ודלות הכנתי דינים מחדושים
וספיקות וצ"ע בלשונות הפוסקים ראשונים ואחרונים אשר מימיהם אנו
שותים ומפיהם אנו חיים

ממני

דוד ב"ר ישראל צבי ז"ל אורטינבערג

והמאיר לעולם כלו יאיר עינינו באור תורתו הק' אור צח ומצוחצח אור
אמת לפ"ק

ברדיטשוב

דפוס של חיים יעקב שעפטיל

* * *

ועתה יוצא לאור בעזה"י בהוצאה חדשה מסודרת באותיות מאירות עינים
ובהג"ה מדוייקת עם תיקוני כל הטעויות מלוח המפתחות, ובתוספות כל
ההשמטות על מקומן בפנים וכן מאו"ח ח"ג מסודר דבר דבר על אופניו

* * *

ירושלים תשנ"ג

בדפ"א ע"כ אם הזמינו חבירו ולא הי' אפשר לו להכין מע"ש
 שום דבר לחנוך בו מותר לטלטל קיסם לחנוך אם אין לו ד"א
 משום כבוד הבריות ע"כ. ובשם בגמ' מקשינן על הא דמותר
 להעלותן אחריו לנג מהא דתנן ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם
 משלפניו לחנוך ותכמים אומרים לא יטול. ומשנינן אדם קובע
 מקום לטעודה ע"כ. ומה למד המ"א דאם הזמינו חבירו דלא
 קבע מקום מותר. ובהמת זה ה"ש לדע' רש"י ז"ל וכמ"ש
 המג"ש דהקושיא מרבנן דאסרי. אבל לפמ"ש החוס' צביהה שם
 ד"ה ר' אליעזר דהקושיא בגמ' היא מדלא שרי ר"א אלא
 משלפניו. אבל בכל החזר לא. ה"ל דדוקא לר"א פרכינן דלא יטול
 מכל החזר וע"כ הטעם משום מוקצה. ושפיר קשה דשמעינן
 דלא החירו מוקצה משום כבוד הבריות אבל לרבנן דלדעת החוס'
 האיסור משום שמה יקטום אין קושיא דאפשר דשבות זה חמור
 טפי ולא החירו משום כבוד הבריות דע"כ אין כל השבותין שוין.
 דמשמע דעת המח' דשבות משתמש במחובר לא החירו משום
 כבוד הבריות. עמ"ש סי' ש"ב סק"ה ולדעת המ"א גם שבות
 דאזהל עראי לא החירו. ולדעת הי"ש גם מוקצה לא החירו
 וכש"ש ס"ק ו' ואי נימא דדעת המ"א. א"כ גם קטומתו ציד
 לשחרי משום כה"כ לפי מה שהסכימו האחרונים דקוטמו ציד
 אינו אלא שבות וכו'.

ר"ש

ר"ש להסתפק בשוויביל"ע אי דינו כקיסם דלכאורה לענין מוקצה
 דינו ככלי שמל"א ומותר לזרוק גופו. ואין לומר
 דשוויביל"ע אף דהוי כלי לא נחמה אלא להדלקה כשאר ענינים דזה
 אינו. דהוי כלי אף להדלקה מיקרי בשבת כלי שמל"א. עי'
 דף קכ"ד ע"א. ולכן פתולה שלימה מיקרי כלי עי' מ"א סי'
 ש"ח סק"ח. אבל גזירה שמה יקטום כל"ד אם שייכה
 בשוויביל"ע. עי' בס"י ש"ד ומש"ש סק"ו לדעת הפרישה כ"ע
 ס"ל הגזירה דשמה יקטום אלא בעלה רכה וענף קשה פלוגי
 ע"ש. ולכאורה הכי מוכח מדברי הרמב"ם ז"ל דאף דבעלה של
 הדס בפכ"ג ה"ו כחז הטעם משום מרוז סמוך ונראה כה"ו
 פסק בזמורה שאם אינה קשורה בטפית אין ממלאין בה גזירה
 שמה יקטום משמע דכ"ע ס"ל גזירה זו. אלא דלפי סי' רש"י
 ז"ל בדף קכ"ה ע"ב ד"ה גזירה מבואר דדוקא צרכה גזרינן
 שמה יקטום. ובעירובין דף ל"ד ע"ב מבואר דהך גזירה שמה
 יקטום חמור משאר שבותין דאף ביה"ש גזרו עלי' ולפירש"י ז"ל
 שם ג"כ דוקא צרכה. אלא דהתם במחובר דחויבא משום קוצר
 כמ"ש רש"י ז"ל (ועי' בפה"מ להרמב"ם ז"ל שם) ובמחובר הא
 אין משתמשין באילן גזירה משום שמה יעלה ויחלוש. ונגד זה הא
 דעת הרבה פוסקים צירק לא גזרו. עסי' של"ו ברמ"א ז"ל
 ובט"ו סק"ד. ולכאורה הי' נראה דכ"ו דוקא גדליכא תורת כלי
 עליו ואינו מתוקן לתשמיש. אבל במתוקן לאיזה תשמיש שוב לא
 גזרינן שמה יקטום. ולא מבע"י בכלי דמותר להשתמש בה לזרוק
 גופו אף שאינו תשמיש המיוחד לה ולא גזרינן שמה יקטום שלא
 ישבור הכלי. אלא אפילו היכי דאינו כלי רק דאיכא תורת כלי
 עליו ג"כ לא גזרינן. דהא קנה שהתקינו להיות נוטל בו מיקרי
 כלי שמל"א כמ"ש בס"י ש"ג ס"א בהג"ה. וקנה של זחיס שיס
 ח"כ עלי' דינו ככלי שמל"א הרמב"ם ז"ל פכ"ה ה"ו ובשניהם

מותר להשתמש בהם תשמיש שאינו מיוחד להם ולא גזרינן שמה
 יקטום. א"כ הי' בשוויביל"ע ה"ל דלא גזרי' שמה יקטום כיון
 שיש ח"כ עליו ומתוקן לתשמיש וכו'. וכן ז"כ הא דאין מוחסין
 את הנייר צביהה דל"ב ע"ב ובס"י תק"ח דבלא חסיכה יהי' אסור
 שמה יחמוך. L

נדעת רש"י ז"ל האיסור בקיסם הוא משום מוקצה דלא ניחנו
 ענין אלא להסקה (עמל"ד סק"ד). ולכאורה י"ל דמאצבוס
 של בהמה אפי' בקשים ואינם ראויים למאכל בהמה. כיון שאין
 עומדין להסקה מותר לטול לחנוך בו שיניו. ולכאורה הכי משמע
 לישראל דגמ' דל"ג ע"ב וחק"א לא יטול אלא מאצבוס של בהמה
 ושין שלא יקטמו ע"כ. והיינו דמאצבוס של בהמה אפי' בקשים
 שאינו ראוי לבהמה מותר לטול. ושין שלא יקטמו דאפי' מאצבוס
 של בהמה. כיון שאינו ראוי לבהמה שייך צ"י חיקון כלי. ואם כי
 זה נראה דוחק. אבל לכאורה זה דעת הרע"ב ז"ל. שכח צביהה
 פ"ד מ"ו ואין מותר לטול קיסם ולחנוך בו שיניו אלא מאצבוס של
 בהמה. ולא יחמכו ולא יתקנו לכך א"כ הי' לה וראוי למאכל
 בהמה ע"כ. מבואר דאפי' מאצבוס של בהמה לא יחמכו ולא
 יתקנו. והיינו בקשים ואינם ראויים למאכל בהמה. ובראויים
 למאכל בהמה מותר לחמוך ולתקן. אבל רש"י ז"ל כתב בשם לא
 יטול אלא מאצבוס של בהמה דדבר הראוי לאכילה מוכן לכל זורק
 ע"כ. מבואר דאצבוס של בהמה היינו צרכים וראויין למאכל בהמה
 ומותר לקוטמו. וכ"כ רש"י ז"ל ושין שלא יקטמו אקיסם קאי
 ע"כ. והיינו דר"א מודה שלא יקטמו. אבל לרבנן באינו ראוי
 למאכל בהמה אסור לטול. ובראויים למאכל בהמה דהיינו מאצבוס
 של בהמה מותר אף לקטום. וכן מבואר להדיא בהרא"ש ז"ל שם.
 וכן מבואר מלשון הטו"ש"ע ודברי הרע"ב ז"ל טע"ג.

והנהגה בחל"ד שם כהבחי לענין גזירה שמה יקטום ע"ש. והא
 דמבואר בעירובין דף ל"ד ע"ב דבתלוב וענף לא גזרו
 שמה יקטום. וכמ"ש בטו"ש"ע סי' ח"ט ס"ג. ז"ל דהתם ציה"ש
 דוקא ל"ג ועי"ש בלבוש וכו' סק"ה.

(סעיף ה) ה' להריח בהך. לכאורה משמע דוקא להריח וכמו
 להניף בהם דוקא לחולה כמ"ש המ"א סק"ה. ועמ"א
 שכח הטעם כמו בקעת להסקה דאסור לסמוך בה את הקדרה
 ציו"ט ע"כ. ועי"כ היינו בקשין דצרכין כיון דחוי לבהמה אין בו
 משום מוקצה ואפילו לקטום לחנוך בו שיניו מותר עי' רש"י ז"ל
 שם ד"ה קוטמין. ורק בעבים לא קיימא אלא להריח ולש"ד אסור
 לטלטלו. וכפי הנראה תלוי בפלוגתא שנת' לעיל סק"ד. ואי נימא
 דאסור ע"כ הא דאסור ליתן עלה של הדס בנקב החצית בס"י
 ש"ד ס"ה היינו בעלה רכה דאל"כ אף לטלטלו אסור. והא
 דלדעת הטור גזרינן החס' שמה יקטום היינו כיון שהענף קשה
 כמ"ש הפרישה עמ"ש סק"ו אבל באמת כ"ו אינו נראה לע"ד
 דכיון דחוי להריחו הוי כח"כ ולא הוי מוקצה כלל ולא דמי לעצים
 למ"ד לא נתנו אלא להסקה שאין עליהם ח"כ כלל והחוס' ש
 סק"ח פתח דלהניף אף לבריא מותר וא"כ הי"ה לטלטלו שלא
 להריח.

ו' ומולדו. וכן קוטמו ציד להריח בו ובכלי דעת האחרונים
 לאיסור כרש"י ז"ל ודלא כהט"ו. ולחנוך בו שיניו

15

ו אם ראובן היה צריך לפשוטה שלפניה ד ושמעון לפשוטה שלאחריה ושמעו תקיעה אחת יצאו, ולזה עולה ללפניה ולזה לאחריה, ותקיעה אחת מוציאה את שניהם כיון דהכל תקיעה הוא. ואפילו אם התוקע בעצמו היה צריך לפשוטה שלפניה וכיון לזה, מכל מקום השומע שהיה צריך לשלאחריה יצא, וכן מסדר לסדר, כיון שאין הפרש בעצם התקיעה לא חיישינן לכוונת התוקע, ובלבד שיתכוין להוציאו, דאם לא נתכוין להוציאו לאו כלום הוא:

ז ר"ה שחל בשבת אין תוקעין בשופר. וז"ל הרמב"ם בפ"ב דין ו': אע"ג שהתקיעה הוא משום שבות, ומן הדין היה שתוקעין יבא עשה של תורה וידחה שבות של דבריהם, ולמה אין תוקעין, גזירה שמא יוליכנו בידו למי שיתקע לו ויעבירונו ד' אמות ברה"ר או מוציאו מרשות לרשות ויבא לידי איסור סקילה, שהכל חייבין בתקיעה ואין הכל בקיאי בתקיעה. עכ"ל. ואע"ג דגם שבות אין תקיעה דוחה כמ"ש בסוף סימן תקפ"ו ואיך כתב שדוחה שבות, זהו שבות דאקראי כגון להביאו מחוץ לתחום ולעלות באילן, אבל בעצם התקיעה שהוא שבות בעל כרחך ידחה גם בשבת, שהרי שבות זה יש גם ביו"ט, ואם תאמר שגם ביו"ט לא ידחה שבות זה, א"כ בטלת מצות תקיעות לגמרי וזה אי אפשר, אבל שבות דהוצאה אינו כיו"ט, לפיכך גזרו בו בשבת מחשש זה [לחש משנה שס ומג"א סק"ד וט"ז סק"ס]:

→ ה וצ"ב אסור לטלטל השופר בשבת שהוא מוקצה, אם לא לצורך גופו ומקומו כשהוא ראוי לאיזה תשיש היתר כמו לגמע בו מים לתנוק, דבלא"ה גם לצורך גופו ומקומו

פסקי משנה ברורה

הקולות שמקודם לא בטלו. ויחזור ויתקע ומ"מ לא יכרך שוב. [והן וכן נקט במשנ"ב סק"ח וכן במשנ"ב (פ"ט): ומ"מ הברכה לא הפסיד אם לא הפסיק בדבר אחר. ויש מי שאומר דעכ"פ ידי תקיעה אחת יצא, וצריך להשלים עליה ח' קולות מתרועה ואילך. ויש אומרים דאפילו ידי תקיעה אחת לא יצא, וצריך להתחיל מחדש כל החשע קולות.

ביום יצאו [ר"ה לנ], כלומר שתקע הפשוטה שלפניה בשעה ראשונה והתרועה בשעה שנייה והפשוטה שלאחריה בשעה שלישית, וכן כולם, יצאו, דלא בעינן רצופין, ואפילו בהפסק גדול כזה מקרי לפניה ולאחריה. ואפילו הם מתשעה בני אדם אלא שתקעו על הסדר מתחלה תקיעה ואח"כ תרועה ואח"כ תקיעה וכן כולם, אבל שלא על הסדר לא יצא:

ד וי"א דדווקא כשלא היה הפסק ביניהם בקול שופר שאינו ראוי באותה בבא, כלומר אם שמע תרועה ואחריה שני תקיעות לא יצאו, אבל אם שמע תקיעה ותרועה ותרועה ותקיעה לא הוי התרועה השנייה הפסק, דלא גריעא משהייה, ואע"ג דבהתוקע בעצמו קי"ל לקמן סימן תק"צ דלא יצא בכהאי גוונא, היינו משום שעושה מעשה שלא כהלכתו ולא בשומע, דבהשומע הוה כמאן דליחא בזה הקול עצמו [נכוס (פ"ט) ומג"א סק"ג]. ויש חולקין בזה דשומע דמי לתוקע, דעיקר מצוה היא השמיעה [ט"ז סק"ג], וכן משמע בהר"ן [ו] ומג"א [ס]:

ה ודווקא כשהתשע בני אדם תקעו זה אחר זה על הסדר, אבל אם תקעו כולם כאחד לא יצא, דבעינן שהתקיעה תקדים להתרועה והתרועה להתקיעה שלאחריה, וסדר האחד להשני והשני להשלישי, ובכאן באו כולם כאחד ואינו מועיל, ואע"ג דרש"י שם (ד"ה משנה) חולק בזה, מ"מ הכריעו הפוסקים לפסול בכה"ג. אמנם אם שני בני אדם או יותר תקעו כאחד התקיעה, ואח"כ תקעו שנים התרועה וכן להלן יצא, דאע"ג דתרי קלי לא משתמע, שאני שופר דחביבא ונותנין דעתן לשמוע קול השופר:

[א] במשנ"ב (פ"ט): ולדין בשמע הג' סדרים כחשע שעות. [ב] במשנ"ב (פ"י): ואפילו הסיח דעתו והפסיק בדבור בנתיים. [ג] במשנ"ב (ס): וכתב המג"א דכל זה בששה ביניהם שלא מחמת אונס, הא כשהה באונס, אם שהה אפילו רק כדי לגמור את כל הסדר יחזור לראש אותו הסדר. ולענין אם צריך לחזור ולכרך בכה"ג וכו' יש בזה מחלוקת בין האחרונים. [ד] במשנ"ב (פ"י): מ"מ שש

שיתבאר. יט, ודו"ק]:

וב ומקצתה קיעה היתה שהיה אחד א בזה ידי ויכוין ותקע אפילו היה גא, דבעינן "א דכשיש יקר כדיעה זמע מקצת שופר, כגון זשומע היה גמר שיעוד עיקר לדינא עם שבשעת המולה ובלי לבלבל קול בעלמא:

נץ החמה, וסוף זמנו יין השמשות סימן רס"א. שעלה עמוד לו יש במה בזה וכמ"ש ש:

תק"צ (פסיס) זר שמחוייב עות, והיינו לכל תרועה ריה. וקיי"ל ב תשע שעות

ז, דספק ברכות לא יצא עדיין.

תקיעה ברה"ר
512 1921

אסור כמ"ש בסימן ש"ח. ובי"ט אע"פ דפשיטא שמותר לטלטלו שהרי צריך לתקוע בו, מ"מ יש בו כפרט אחר חומר יותר משבת, והיינו שאסור להשתמש בו לצורך תשמיש חול כמו לגמוע בו מים, שהרי הוקצה למצותו [מג"א מק"ה], משא"כ בשבת שכיון שאין תוקעין בו לא הוקצה למצותו כלל. ויראה לי דגם ביו"ט אם יש לו שני שופרות והכין אחד לתקוע בו ואת השני לא רצה לתקוע בו, אינו מוקצה למצותו: **ל**

ט ואע"פ שזה שאין תוקעין בשבת הוא מדרבנן משום גזירה כמ"ש, מ"מ גם התורה רמזה לזה, דבפרשת פינחס (נמנני טו) כתוב יום תרועה יהיה לכם, ובפרשת אמור (ויקרא כ טו) כתוב זכרון תרועה, וזהו כשחל בשבת דאינו אלא זכרון תרועה ולא יום תרועה [גמלא ריש פ"ד (טו)]. ועוד יש לזה רמו יותר צמק, דהנה פרשה דשור או כשב באמור (טו) נאמרה בשנה השנית ליציאת מצרים לענין שופר, דנאמרה פרשה זו אחר מתן תורה, ופסח שיצאו ישראל ממצרים חל ביום ה' כדאיתא בשבת [פז:], וממילא שאח"כ בשנה השנית חל ר"ה להיות בשבת, דשלישי של פסח הוא ר"ה

כידוע, ולכן אמרה התורה 'בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש', כלומר רזה הראש השנה יבא לכם בשבת, ולכן רק זכרון תרועה ולא יום תרועה, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, דכל דברי חכמים נתונים נתונים המה מפי הקב"ה למשה בסיני, וגילה לו מה שיחדשו החכמים:

י שני חכמים במשנה [ר"ה ריש פ"ד (סז) יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא כמדינה, משחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בי"ד. והטעם מפני שבי"ד זריזין הן ולא יבואו לחלל שבת, וכ"ש במקדש שהיו זריזין ואין בהם חשש שמא יעבירו וכו'. וזהו הכל בזמן שהיו בית דין סמוכים, אבל עכשיו בעוונותינו שאין לנו בית דין סמוכים, אין תוקעין בשום מקום בעולם אפילו בארץ ישראל, ולכשיבא גואל צדק אז נתקע בירושלים א"י. ואחד מגדולי רבותינו היה רוצה לומר דגם עכשיו כשיש בית דין הגדול שבכל העולם תוקעין שם, ולא נתקבלו דבריו. [עין גמלאו (ט) ד"ה ברי"ק] ומלמדות (סז ד"ה כח) ובמגיד משנה (סז ד"ה) שברי"ק סובר כן, ולא נהגו גם תלמידיו כן ע"ש]:

תקפט מי הם הראויים לתקיעת שופר וכו' י"ד סעיפים:

א הכל חייבין לשמוע קול שופר בראש השנה חוץ מנשים ועבדים וקטנים וחרש **ג** ושוטה, דנשים פטורות משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא, ועבדים הוקשו לנשים דכל מצוה שאין האשה חייבת אין העבד מחוייב, וקטנים לאו בני מצוה נינהו לבד קטן שהגיע לחינוך שהאב מחויב לחנכו במצוות, וחרש ושוטה פשיטא שאינן בכלל מצות ולא בכלל חינוך. **ב** וחרש הוא שאינו שומע ואינו מדבר, אבל שומע ואינו מדבר הרי הוא ככל אדם וחייב. וטומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק שמא הם זכרים. אבל מדבר ואינו שומע כיון שאינו בר שמיעה פטור:

ב וכל המחוייב בשופר יכול להוציא אחרים בתקיעתו, ואפילו אם כבר יצא ידי תקיעה, כדין כל ברכת המצוות שאף על פי שיצא מוציא. וכל שאינו מחוייב בשופר אינו מוציא גם אחרים בתקיעתו, דאיך יוציא אחרים בדבר שבעצמו אין צריך כלל לזה, ולא דמי למחוייב שכבר יצא ומוציא, דזה מטעם ערבות, דכל ישראל ערבים זה בזה, אבל זה שאינו מחוייב במצוה זו הרי לא נכנס כלל בערבות במצוה זו:

ג ולפיכך האשה והעבד והקטן והחרש והשוטה אין מוציאין אחרים

פסקי משנה ברורה

[אן כמשנ"ב (ק"ט): אפילו אם הוא בן י"ג שנה, כל זמן שלא ידעין שהביא בו שערות אינו יכול לתקוע להוציא אחרים.

ב בתקיעתן, אבל השומע אחרים, והאחרים יברכו, הברכה מעכבת להמצות שומע אינו מוציא, כיון עיקר דין זה שחידש ו דחרש המדבר ואינו שוכ ובספרו הגדול הביא זה (והרשב"ץ) והתשב"ץ (ו) המצוה היא השמיעה ה פטור ולכן גם אחרים א לי

ד וחרש במשנה דר"ה ו קטן אין מוציא (ג) דתנן הכל חייבין ברי: וקטן, ואיתא בגמרא שם דשוטה וקטן וכו', כד חכמים בכל מקום שאי הא מדבר ואינו שומע ו ככו' ע"ש, וא"כ זה הדי ג"כ. וזה שכתבו משום זהו דלא תימא דכל אחד כדמשמע מלשון הכל ששנינו שם (ג"ה) בברייתא, ולכן דקדק הרמב"ם הכל חייבין לשמוע קול גם התקיעה עיקר המצוה תקיעה, אבל שנאמר דו יאה פטור לגמרי, כל ו והגמרא לפרש, וכשום נמצא

ה ואע"ג דבמשנה דמ כשרין לקרו מחרש שוטה וקטן וכו' ג"כ שמדבר ואינו שומע באמת כתבו התוספות חרש הוי אינו שומע ו דהכא מדבר הוא, מדקו וא"כ לא הוצרך לפרש שקורא המגילה, אבל ה דלמה לא כתבו התוספות במגי

עש"ו

עמ"ו

בינ"ו

זרה בחושך אור לישרים

זרה בחושך אור לישרים

Aba Sha'ul, Ben Tsiyon

ספר

אור לציון

תשובות ב'

הלכות פסוקות — אורח חיים א'
כולל תשובות, פסקי הלכות, וחקרי דינים
לפי סדר שו"ע או"ח עד הלכות שבת

אשר חברתי וערכתי בחמלת ה' עלי
הצב"י **בן ציון אבא שאול** ס"ט
ראש ישיבת "פורת יוסף" ירושלים

יר"ל ע"י
מכון "אור לציון"
פה עיה"ק ירושלים ת"ו

שנת ברך את עמך (תשנ"ג) לפ"ק

76 ו. שא"ה. האם מותר לטלטל גפרור כדי לנקות בו את השיניים.

תשובה. מותר לטלטל גפרור כדי לנקות בו שיניו. L

וכן כתב הגר"א ביו"ד סימן רס"ו אות ג' שכלי שמלאכתו לאיסור אינו מוקצה, ע"ש. ולכן נראה שיש לחלק ולומר שבכלי שמלאכתו לאיסור לא נאסר אלא טלטול בהדיא, אבל טלטול מן הצד לא נאסר כלל, ואפי' שאין זה לצורך דבר המותר, ולכן יש להתיר למשוך את הבגד ומהדקי הכביסה יפלו מאליהם. ועוד שהרי אף טלטול להדיא התיר מרן בשו"ע בסימן ש"ח סעיף ה' ע"י ככר או תינוק, כ"ש הכא בטלטול מן הצד והוא מטלטלו ע"י הכביסה המותרת, דחשיב כמו ככר ותינוק, וכן כתב במ"ב שם ס"ק כ"ו שכל דבר שמותר לטלטלו חשיב כככר ותינוק, ולכן יש להתיר באופן זה.

דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא, וסמך על מה שכתב הרמ"א בסימן ש"א סעיף מ"ו שאסור לטלטל בשבת בגדים רטובים, ע"ש. ודבריו צריכים עיון, שנראה שבגדים רטובים אין להם דין מוקצה, שהרי כתב במג"א בסימן ש"א ס"ק נ"ח שמותר לטלטל בגד רטוב ע"י עשרה בנ"א דמדכרי אהדרי ולא יבואו לסחוט. מוכח שהאיסור לטלטל שכתב הרמ"א אינו מדין מוקצה, אלא שמא יבוא לסחוט, וכלשון הרמ"א שם. ולכן נראה שמותר לטלטל בגדים שהיו רטובים קודם כניסת השבת ואח"כ נתייבשו.

ועל כל פנים מהדקי הכביסה אסורים בטלטול, דהוו כלי שמלאכתו לאיסור, שהרי אסור לתלות כביסה בשבת, וכמבואר בשו"ע בסימן ש"א סעיף מ"ה, אלא שאם צריך לכביסה בשבת מותר לטלטל, דהוי לצורך גופו או מקומו ומותר לטלטל, וכאן נחשב לצורך מקומו, כיון שע"י שמוציאם יכול להוציא את הכביסה. אבל אם אינו צריך לכביסה, אין כאן צורך מקומו, ואסור לטלטל.

ומכל מקום מותר למשוך את הכביסה, דהוי טלטול מן הצד, ואעפ"י שטלטול מן הצד מותר רק לצורך דבר המותר, וכמו שכתב בשו"ע בסימן ש"א סעיף ח', וכאן אינו צריך את הכביסה, מ"מ נראה לומר שמה שהותר טלטול מן הצד רק לצורך דבר המותר, הוא רק במוקצה מחמת גופו, שהוא גופו מוקצה, אבל כלי שמלאכתו לאיסור, אעפ"י שאסור לטלטלו, אינו נחשב מוקצה. וכן מוכח ממה שכתבו האחרונים, והובא בשערי תשובה סימן ש"ח ס"ק א' ובמ"ב שם ס"ק י"ג, שכל ההיתר למי שלקח כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו, שיכול להניחו בכל מקום שירצה ואינו צריך להניחו מיד מיד בגמר השימוש בו, הוא דוקא בכלי שמלאכתו לאיסור, אבל לא במוקצה מחמת גופו. והביאור הוא כמ"ש, שרק דבר שהוא מוקצה בגופו אסור לטלטלו כשאין זה לצורך גופו או מקומו, אבל כלי שמלאכתו לאיסור, שמצד עצמו אינו מוקצה, אלא שנאסר בטלטול, במקום שלקח בהיתר מותר לו להניח במקום שירצה.

דו. יש לדון אם גפרור דינו ככלי שמלאכתו לאיסור, ומותר לצורך גופו ומקומו, או כיון שאין תשמישו קבוע, אלא מדליק בו אש, והגפרור כלה, הוי כעץ בעלמא, ואין שם כלי עליו.

והנה יש להוכיח לכאורה שאין שם כלי עליו, ממש"כ בשו"ע בסימן ש"ח סעיף ט"ז, חלוק שכבסו אותו ותחבו בו קנה לייבשו, יכול לשומטו מעל הקנה, אבל ליקח הקנה מתוכו אסור. מוכח שכיון שאינו עשוי אלא לשעה לא חשיב כלי, וה"ה לגפרורים. אלא שיש לחלק, דשאני קנה כיון שהיה עשוי מעיקרא להסקה, לא מהני מה שלוקח אותו לזמן מועט לשימוש כדי להחשיבו כלי, משא"כ גפרור שעשוי מעיקרא לשימוש זה, חשוב הוא כלי.

ובאמת נראה שגפרור נחשב כלי, ויש להביא ראיה לזה, ממ"ש רש"י בביצה ל"ב ע"א ד"ה ואין עושין פחמין, דאינהו נמי כלי נינהו לצורפי זהב. חזינן דאף שהפחמין אינם עשויים אלא לשעה, חשובים הם כלי, וא"כ ה"ה לגפרורים שחשובים כלי, ומותר לטלטלם לצורך גופם או מקומם.

ויש בזה נ"מ גם לענין יו"ט, שכיון שיש עליו שם כלי מותר לטלטלו. ולאחר שכבה אין לטלטלו, דחשיב כשברי כלים, שאסורים בטלטול ביו"ט משום נולד, כמבואר בשו"ע בסימן תק"א סעיף ו'. L

בעוה"ש"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

בולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ד"ח, וש"ס

ברוקלין נ.י. - אלול תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

והגם שיוצא משו"ע בכמ"ק (ובעיקר כסי' שי"א ס"ז דאסור להזיז אבר מן המת) דגם טלטול במקצת אסורה, מ"מ יל"ע לפמ"ש"כ בס' שביבת השבת (מלאכת קוצר באר רחובות אות ל"ז) דטלטול חלק מן המוקצה נחשב לעולם כטלטול מן הצד, ומותר כשהוא לצורך דבר המותר עיי"ש, א"כ הכא נמי כן דהוי טלטול מן הצד, וגם פשוט דזה חשיב לצורך דבר המותר.

גם יש לדון כשהמור"ש מחובר להבנין את"ל דאין איסור מוקצה במחובר לקרקע (דטלטול מוקצה שבמחובר לא שמה טלטול), ע' בדברינו בס' י"ג בארוכה.

שו"ר בס' שלמ"י (ע' נ') דגם הדלת בסיס להמוקצה, מיהו אם דרך העולם לפתוח תמיד הדלת ולראות המור"ש (מתו יכבה או יודלק) אינו מוקצה, ולענ"ד כנ"ל דדלת של שבת זייגער עשויה כדי שבני אדם לא יזוקו מן חוטי העלעקטער הנמצאים שם, וזה לא חשיב תשמיש המוקצה.

☆☆☆

סימן רס"ח

שאלה - עצים העומדים להסקה אם שם כלי עליהן (ומהו לטלטלן ביר"ט כשאר כלי היתר).

תשובה - יש להחמיר שאין שם כלי עליהם כלל. מבואר בשו"ע (סי' תק"ב ס"ג) דאין סומכין את הקרירה ולא את הדלת בבקעת עיי"ש, והטעם כ' שם הר"ן דמאחר שאין מייחדין אותו אלא להסקה בלבד אין תורת כלי עליהם, ויש לו דין מוקצה לשאר מלאכות יעו"ש, מיהו בטור שם מבואר דהיינו בבקעת 'רטובה' שאינה ראוי להסקה, אבל 'בישה' שראויה להסקה מותרת לכל דבר, וכ"ה ברש"ל ובטור"ז שם.

אבל המג"א שם כ' כהר"ן הג"ל, וע' נמי כמג"א (סי' תמ"ו סק"ג) שמביא ממהר"ם מלובלין דעצים ואש אין תורת כלי עליהם (ביר"ט) וצ"ק עלה עס"י תק"ב, ועיי"ש במחצה ש"ק דמבואר שם שאסור לסמוך הדלת או הקרירה בבקעת, שלא ניתנו להשתמש בהם אלא לצורך הסקה, וכן נקט בס' תור"ש (סי' של"א סק"ז) [שכ' דאיזמל של מילה הוא מוקצה לאחר הבריי"מ שבשבת דמאחר שמיוחד רק למילה ואין עושין עמו שום שימוש אחר אין תורת כלי עליו, כמו עצים המיוחדים להסקה דקיי"ל דאין סומכין בהם קרירה ודלת, ואף שקשה להבין הדמיון דזהו כלי גמור ומשתמשין בו לשימוש חוזר, אבל וואין שנקט כפשוטו ד' הר"ן הג"ל].

ועיי"ש בשו"ע הרב (ס"ח) שמביא שני השיטות, וסיים שלענין הלכה לתחלה יש להחמיר (מלהשתמש עם קעת יבישה לשא"ד) אבל בשעה"ד (שנצרך מאוד להשתמש בהבקעת) יש לסמוך על סברת המקילים (משמע שלדינא חושש לחומרא) וע"ע בקונטרס אחרון (סי' תמ"ו סק"ג), וכן יוצא מד' המ"ב (סקכ"א) להחמיר בה (ובשעה"צ שם ציין שכה"ג בא"ר ובגר"א ובבית מאיר).

☆☆☆

סימן רס"ט

7 שאלה - מהו לטלטל נר-חלב או נר-שעוה לצורך גופו או מקומו.

תשובה - נחלקו הפוסקים אם דינו ככשמל"א (דמותר לצוגומ"ק) או כמוקצה מחמת גופו (דאסור), והמיקל יש לו על מה לסמוך. כבר כתבנו מזה (בארוכה) לעיל בס' נ"ז נ"ח שהמג"א (סקי"ח) "דנר וכן פתילה שלימה" (שלא היה דולק בכיהשמ"ש) דינו ככשמל"א (ושכן מורגלא

בפומיה דאינשי), וכ"ה בפמ"ג (סל"ג) ובחיי"א (סה-ד, וצע" ובקיצור שו"ע (פח-ה) ובכ (הקדמון, ח') דנרות שעוה הו בבית מאיר (שי"ז), וכן סתם רס"ט (סק"ב), וכ"ה בס' שי

אבל במ"ב כאן בס' ש"ח מהיעב"ץ בס' מור זג שעוה או חלב שלימין הן מו והטעם משום שאין עליו ע לאכילה ולתשמיש עכ"ל [וכן ראש (ראנד, סי' כ"ה)], וסתם כוונתו, ואולי שכוונתו כמו שכ (סכ"ג) דנרות דינם כאבנים ה: חזי לשום מלאכת היתר בעול גופם על כן אסור גם לצורך שכמו כן נרות (פי' מנורות) שי נרות (שקורין לאכטע"ר, לאמ הדליקן בהן באותו שבת הוו כאבנים וצנורות כיון שאין רא היתר, ולא דמי להנרות שב מדליקין נרות של שמן בכליב יכולין להשתמש באות הכל כשבת) יעו"ש, וכ"כ עוד בס' עוד הערוה"ש בס' תקפ"ח (ו ראוי לאיזה תשמיש היתר (כ לתינוק) אסור לטלטלו אפילו ל

ויש שביארו כוונת המו שתשמישו הוא בדרך נ עלה כמש"כ בס' או נדברו (קפ"ג) [וע' בדברינו בס' ו ז"ה לכה כיון שמידי דרבנ ובפרט שי"ל דלו שונה נרות שלנו מנרות שלהם היו מועבדים היטב והיו שמני שלא היה 'ראוי' לשום שימוע

בפנמיה דאינישי, וכ"ה בפמ"ג שם, ובשו"ע הרב (סל"ג) ובחיי"א (סה-ד, וצע"ק שם כלל ס"ז) ובקיצור שו"ע (פח-ה) ובסי' שלחן שלמה (הקדמון, ח') דנרות שעוה הוא כשמל"א, וכ"ה בבית מאיר (שי-ז), וכן סתם המ"ב לעיל בסי' רס"ט (סק"ב), וכ"ה בסי' שלחן עצי שטים.

אבל כמ"ב כאן בסי' ש"ח (סוסקל"ד) מביא מהיעב"ץ בסי' מור וקציעה דנרות של שעוה או חלב שלימין הן מוקצין מחמת גופן, והטעם משום שאין עליו שם כלי דלא חזי לאכילה ולתשמיש עכ"ל [וכן העלה בסי' שמן ראש (ראנד, סי' כ"ה)], וסתם ולא ביאר בדיוק כוונתו, ואולי שכוונתו כמו שבי' נמי בסי' ערוה"ש (סכ"ג) דנרות דינם כאבנים וצורות "כיון דלא חזי לשום מלאכת היתר בעולם ואין להם צורך גופן על כן אסור גם לצורך מקומו", ועיי"ש שכמו כן נרות (פי' מנורות) שלנו שמדליקין בהם נרות (שקורין לאכטע"ר, לאמפע"ן) אע"פ שלא הדליקין בהן באותו שבת הוויין מוקצה גמורה כאבנים וצורות כיון שאין ראויים לשום מלאכת היתר, ולא דמי להנרות שבזמן הגמרא שהיו מדליקין נרות של שמן בכלים גמורים (פי' והי' יכולין להשתמש באות הכלים תשמיש היתר בשבת) יעו"ש, וכ"כ עוד בסי' רע"ט (ס"א), וכ"כ עוד הערוה"ש בסי' תקפ"ח (ס"ז) דשופר שאינו ראוי לאיזה תשמיש היתר (כמו לגמוע בו מים לחינוק) אסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו.

ויש שביארו כוונת המו"ק דס"ל דדבר שתשמישו הוא בדרך כילוי אין שם כלי עלה כמש"כ בסי' אז נדברו (ח"א סי' ע"ט אות קפ"ג) [וע' בדברינו בסי' רצ"ז עוד מזה].

ולחלכה כיון שמידי דרבנן הוא יש להקל, ובפרט שיש דלטעם ראשון הנ"ל שונה נרות שלנו מנרות שלהם, שנרות שלהם לא היו מועבדים היטב והיו שמנים על פניהם באופן שלא היה ראוי לשום שימוש אחר, משא"כ של

זמנינו ראויין לשימוש אחר (אלא שמ"מ מצד הפרקטי אינו מצוי שישתמשו עמו לדברים אחרים) וככל הנ"ל דין נר של הבדלה.

וי"ע מה דין נר-נשמה, והנה למ"ד דנר רגיל מוקצה מחמת גופו, וממילא שה"ה נר-נשמה, וממילא שהזכוכית שהנר-נשמה מונח בתוכה הוא בסיס למוקצה מחמת גופו, אבל מה שיל"ע מהו למ"ד דנר דינו כשמל"א, ולהפוסקים דלא נאמר דין בסיס לכשמל"א (ע' בדברינו בסי' תקמ"ה) אי מותר לטלטלו אף מחמה לצל, שאולי הכא חמיר טפי שהחלב נדבק להזכוכית ונעשה ככלי אחר עם החלב.

ממילא לפי הנ"ל אם א' מנרות שבת נפלה על השולחן (ונכבה) אם נפלה באמצע זמן ביהשמ"ש (באופן שלא נעשה בסיס להשלהבת לכל משך זמן ביהשמ"ש) מותר לו להגביהו משם אם מפריע לו את שימושו שם, כדין כשמל"א לצורך מקומו, דכל זמן שעודו ראוי להדלקה שם כלי עלה (וכן למ"ד דלהסיר כשמל"א שממאס המקום ומפריע לו חשיב כלצורך מקומו (ע' סי' נ"ב) הכי נמי בזה).

וע"ע בדברינו בסי' נ"ז נ"ח עוד מנידון זה.

סימן ע"ד

7 שאלה - קופסת גפרורים (מעטשע"ס) שנשאר על השולחן אחר הדלקת נרות שבת אי מותר ליטלו משם ולהצניעו, ומהו כשצריך למקומו.

תשובה - מחלוקת אחרוני זמנינו י"א כשמל"א, וי"א כמוקצה מחמת גופו, והמיקל (כשמל"א) יש לו על מה לסמוך. בפשטות גוף הגפרורים דינם כשמל"א, וממילא שהקופסא שלהם שהוא בסיס להגפרורים הוא כשמל"א, וממילא דמותר לטלטלו רק לצורך

מג"א
לדבוקין
רצין
גבואר
בקעת,
ה' וכן
איזמל
בשבת
שום
עצים
בהם
ור כלי
דואין
שני
תחלה
זא"ד
קעת)
לדינא
תמ"ו
בזה
בבית
או
או
דינו
מ"ק
מיקל
מזה
ק"ח
דולק
רגלא

גופו ומקומו, דהיינו אם רוצה להשתמש בקופסא זו לאיזה דבר היתר, או אם רוצה לאכול או להשתמש שאר תשמיש במקום שהוא מונחת, אבל לא מחמה לצל נולהסוכרים שאם מפריע לו כשחפץ זה מונח פה (שהחדר נראית וואכענדייג על ידו) ג"כ חשיב כצורך מקומו (ע' בדברינו בסי' נ"ב), וכן להסוכרים שכל שאינו מחמה לצל מותר לטלטל כשמל"א אף שאינו לצוגומ"ק אזי מותר לטלטלו כדי להוציאו מכאן (ע' בדברינו בסי' נ"א), כל שכן אם הקופסא קרועה ואינו מתאים לשולחן שבת נולפעמים י"ל שהוא כאן על שולחן השבת כגוף של רעי (לפי ערך נוי השולחן), אבל הגרש"ש שליט"א העיר ש"ל דגוף הוא רק דבר שמעורר גיעול ככל מקום מוצאו, לא סתם שמפריע אותו כשהוא כאן], ויותר יש לדון להסוכרים ולא נאמר דין בסיס לכשמל"א (ע' בדברינו בסי' תקמ"ה) נמצא שהקופסא חשיב ככלי היתר (ואי אפשר לו לנער מתוכה הגפרורים על השולחן), ואכתי יש לדון לפמש"כ הפוסקים דכיס של מעות כשאין בתוכה מעות דינו עכ"פ ככשמל"א, כיון שמיועדת להחזקת חפצי מוקצה (ע' בדברינו בסי' מ"ז) א"כ יל"ע אם נאמר כן גם בכלי המיועד להחזקת כשמל"א (וממילא שאפילו אם נתרוקנה לגמרי מהגפרורים דינו ככשמל"א) אפילו בלא דין בסיס, וצ"ע.

אמנם אולי להפוסקים הסוכרים שנו של שעה או חלב (ליכ"ט בלע"ז) הוא מוקצה גמור (כאבנים וצרורות) [ע' בדברינו בסי' הקודם] אולי לדידהו כמו כן גפרורים מוקצין מחמת עצמן, והקופסא נעשה בסיס איליהן, ממילא שאסור לטלטלו אף לא לצורך גומ"ק ממש, כל שכן לא בשאר אופנים הנ"ל נאולי תלוי בהסבר ד' המור"ק שנו הוא מוקצה גמור, שטעם א' כתב שם שנו דומה לבשר חי דלא חזי לכוס שהוא מוקצה גמור מחמת דלא חזי למירי, והכ"נ לא חזי למירי לא לאכילה ולא לשום תשמיש, ועל כן אין תורת כלי עליו [ועמש"כ בסי' נ"ז לגבי כשמל"א שלא חזי

בשבת לשום שימוש בגופו או שוב נשעית מוקצה מחמת גופו שאסור לטלטלו אפילו רק לצורך מקומו, וגפרור היות שאינו מחודד אינו ראוי כל כך אפילו לחצות בו שינין], עוד כתב שם שנו דמי למוקצה מחמת חסרון כיס שבקלקולו יש הפסד ניכר עיי"ש, והנה טעם השני ודאי לא שייך בנידונינו דגפרורים הוא דבר זול מאוד שאין לב האדם נוקף על הפסידו, וגם טעם הראשון י"ל דלא שייך כל כך בנידונינו שגפרור ראוי להרבה מיני השתמשות קטנטניים (משא"כ נר שלא ישתמשו בו לשאר דברים), והוא ככל כשמל"א שמותר לטלטלה לצוגומ"ק, אמנם אם נפרש כוונת המור"ק דלא מיקרי כלי רק דבר שנשאר קיים אחר שימושו לתשמיש תדירי, אבל דבר המיועד רק לתשמיש פעם-אחד (כנר) וכלה מיד עם שימוש אין עליה שם כלי כלל, ואף שראוי לעשות בה מלאכות אחרות אין לטלטלה בשבילם בשבת, א"כ י"ל דכמו כן גפרורים דג"כ אין עשויין רק לתשמיש חד פעמי ואח"כ זורקים אותה.

ומצאתי שבס' תהלי"ד (סי' שכ"ב סק"ד) מספק"ל אם גפרורים דינם ככשמל"א או דינו כקיסם בעלמא שאיננו כלי כלל, ונוטה דדינו ככשמל"א דמותר לצוגומ"ק [אלא שדן אם שייך לגזור שמא יקטום לפי היוצא מהפוסקים דדוקא ברכה גזרינן, אבל לא בקשה (עמג"א סי' ש"ח סקל"ט), ועוד שנראה שדבר שמתוקן לאיזה תשמיש אחר לא גזרינן שמא יקטום כדי שלא ישבור הכלי עיי"ש, וכנראה שנוטה להקל, דלא כמנח"ש (פח-ל-ט) שראוי להחמיר שבתהלי"ד הניח בצ"ע, וע' נמי בתשו' שבסו"ס שלמ"י סי' ט"ז להקל כהתהלי"ד], ובעיוני ראיתי נמי כן בשו"ת אור לציון (ת"ב פכ"ו ס"ו) ובס' שלמ"י משם בעמח"ס אז נדברו שגפרור הוא כשמל"א וכ"ה בס' שש"כ (כ-טז), ועיי"ש בהג"ה לענין יו"ט, דנהי דלהוציא ממנו אש אסור, אבל להדליק עמו מאש מותר אולי חשיב כשמל"ה) נוכן מצית

גו ומצית סיגריות. שם וחקרת (סי' מ"ה, כשמ גופ

אבל בס' מאורי אש (ו) מוקצה מחמת

השתמשותו מתבטל מה הובא בשמו בס' שש"כ עצים שניתנו רק להסקן שני (ג-פב) מתחילה ר"ל ושאה"פ בדין נר (ליכ"ט כילוי, מיהו י"ל דבזה כו דשאני נר שאפשר להשו שכלה, משא"כ גפרורין פעמית עיי"ב [וצ"ל דגכ ככשמל"א כמש"כ המו לשימוש חוזר, ולא תשיב מביא בס' טלטולי שב דגפרור הוא מוקצה מחנ

וב' בס' שלמי יהודה

דינו ככשמל"א דח יעופו הדפים ברוח, ולע עצמן מוקצין מחמת מד בסיס להן (למוקצה מד שאפשר להשתמש עם התשובות פיי"ג סי' ט"ז דראוי לנקות בו השיני לתקנו) ולעוד

ופשוט שאם יש שם

עם הגפרורים שמותר לטלטלו משם (ו) לטלטל משום חשש ד שתשש הנ"ל הוא ח

לטלטל קופסת גפר

ואת"ף דהוי ככשמל

כשעת הדלקו

גו ומצית סיגריות. שם ס"ד, ובשו"ת ודרשת
וחקרת (סי' מ"ה, כשמל"א לא מוקצה מחמת
גופו).

אב"ד בס' מאורי אש (פ"ב דף לו) העלה דהוי
מוקצה מחמת גופו דכלי שלאחר
השתמשותו מתבטל מהותו לא נחשב כלי, וכן
הובא בשמו בס' שש"כ (פי"ד הערה צ"ז) כדן
עצים שניתנו רק להסקה (ביו"ט), וכן בס' חוט
שני (ג-פב) מתחילה ר"ל דתלוי במחלוקת המו"ק
ושאה"פ בד"ן נר (ליכ"ט) דהכ"נ הוא שימוש של
כילוי, מיהו י"ל דבזה כו"ע מודה דלאו כלי הוא
דשאני נר שאפשר להשתמש בו פעמים רכות עד
שכלה, משא"כ גפרורים ההשתמשות הוא חד
פעמית עיי"ב [וצ"ל דגם לא דמי לפתילה שדינו
ככשמל"א כמש"כ המג"א דפתילה ג"כ ראוי
לשימוש חוזר, ולא חשיב תשמיש ע"י כילוי], וכן
מביא בס' טלטולי שבת מביא מבעל אג"מ
דגפרור הוא מוקצה מחמת גופו, דלא חשיב כלי.

וכ"י בס' שלמי יהודה 'שקופסת' גפרורים לכו"ע
דינו ככשמל"א דחוי להניחו על ספר שלא
יעופו הדפים ברוח, ולענ"ד צ"ע דאם הגפרורים
עצמן מוקצין מחמת גופן נמצא דהקופסא הוא
בסיס להן (למוקצה מחמת גופו) ולא מהני מה
שאפשר להשתמש עם הקופסא (וע' שם בק"י
התשובות פי"ג סי' ט"ז בהשו' בעל אז נדברו ד"ל
דראוי לנקות בו השיניים (בלא תיקון, דאסור
לתקנו) ולעוד אופני שימוש).

ופשוט שאם יש שם תינוקות ויתכן שישחקו
עם הגפרורים (להבעירם) שהוא סכנה
שמותר לטלטלו משם (ואפילו מוקצה גמור מותר
לטלטל משום חשש היוק גרידא, כל שכן זה
שחשש הנ"ל הוא חשש סכנת מות רח"ל).

לטלטל קופסת גפרורים לאחר הדלקה"נ

וואת"ף דהוי ככשמל"א או עצה טובה לאשה
בשעת הדלקה"נ (שאין בבית מי שיוכל

אח"כ להצניע הגפרורים) שתניח את הקופסא
במקום שעתידים לאכול, כדי שיוכלו אח"כ
להסירו משם (ושוב מותר לטלטלו כדי להניחו
בכל מקום שירצה), אלא שלמעשה יל"ע אי מותר
מער"ש להניח כשמל"א על מקום שיצטרך
לטלטלו משם בשבת לצורך מקומו, וי"ל דתלוי
אם טלטול כשמל"א לצורך גומ"ק הוא הותרה או
דחוויה ע' בדברינו בס"י נ"ג ובס"י נ"ד, מיהו
מסתבר דלטלטלו מבעו"י לאחר קבל"ש שיש
להקל, ואולי אף בביהש"מ"ש.

וע"ע בדברינו כנשמת שבת ח"א סי' רס"א
בנוגע לטלטל את קופסת המעטשע"ס
בביהש"מ"ש (לאחר הדלקת נרות שהוא קבלת
'תוספות' שבת).

L
☆☆☆

סימן רע"א

שאלה - דין תפילין.

תשובה - ככשמל"א דמותר לצוגומ"ק,
אבל לא מחמה לצל, ובשעה"ד

יש להקל. דעת הרמ"א (ס"ד) דתפילין דינם
כשאר כלים שמלאכתן להיתר שמ"מ אין לטלטלם
שלא לצורך כלל (פי' ולא דמי לכתבי הקודש
דמותר לטלטלם אפילו שלא לצורך כלל), אבל
לאיזה צורך אפילו מחמה לצל מותר [וכ"ה בס'
תרה"ד (פסקים, סי' ע') כ' בפשטות דתפילין
מותר בטלטול מדאיתא במס' ביצה דף טו.
דמשלחין תפילין ביו"ט ש"מ דאע"ג דאין נאותין
מהן ביו"ט משלחין אותן, וממילא דמותרין
בטלטול עיי"ש] והסכים עמו בס' תור"ש (סק"י).

אב"ד בטו"ז (סק"ג) ובמג"א (סקי"א) כתבו
דלהזוה"ק [שפסק כוותיה המחבר בס'
ל"א ס"א] שיש "איסור" (לא פטור גרידא) להניח
תפילין בשבת ויו"ט (דמבזה לאות של שב"ק, וגם
יש חשש איסור דבל תוסיף) דין התפילין ככלי

בעהש"ה

עורי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק א'

**

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' רמ"ב - רס"ט)

דיני ערב שבת קודש, וקבלת שבת, והדלקת נרות
שבת, ותפילת מנחה דער"ש, וערבית בליל שבת

*

כל אלה תווכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

ומו"צ בבית הוראה שע"י התאחדות הרבנים

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל

שו"ת מקדש ישראל, ושא"ס

*

ברוקלין נ.י. - שנת תשס"ז לפ"ק

דפוס "הכתב"

ובכ"ה היות שבלא"ה הבאנו למעלה מהזית
 רענן להקל אף בביהש"ש ודאי, וכן
 מספק"ל בדבר בס' תוס"ש, על כן בודאי שעכ"פ
 בביהש"ש לשיטת הגאונים שיש להקל מטעם
 ס"ס.

☆☆☆

סימן רס"א

שאלה - הדליקה נרות שבת (וקבלה
שבת) ושכחה להצניעה את
קופסת הגפרורים (מעטשעים בלע"ז) אי
מותרת להצניעו אחד.

תשובה - כשיש ילדים והוששת לשריפה
יש להתיר. אם יש לה ילדים קטנים
 בבית ומתייראת מחשש דליקה פשיטא שיש
 להקל אפילו בשבת עצמו, ואפילו בליכא שום
 חשש סכנה, יש לדון להקל בזמן ביהש"ש
 כשמפריע הרבה, שהרי קי"ל דלא גזרו על שבות
 בביהש"ש כשיש צורך גדול בהדבר [ואף
 שהאשה כבר הדליקה נרות שבת (ומקבלת שבת
 בההדלקה) הבאנו במק"א דדעת הדגול מרבבה
 ועוד דכל זמן שלא קיבלה 'עיצומה של יום השבת'
 אף שכבר קיבלה 'תוספות שבת' עדיין מותרת
 בשבותין (עד צאה"כ ודאי) ויש דעות בפוסקים
 שהדלקת נרות אינו אלא כקבלת תוס"ש גרידא,
 וכתבנו במק"א שלעת הצורך יש להקל בזה], ואולי
 אף אם אין לה ילדים בבית אלא שמתביישת מאוד
 אם ישתירו הגפרורים על השולחן משך כל השבת
 דזה נמי חשיב כדבר שהוא טרוד ונחפו עליו
 שמתירין בשבילו שבות בביהש"ש.

ובאמת שיש מקום לדון להתיר אף בשבת
 עצמו אם נימא שגפרורים דינו ככלי
 שמלאכתו לאיסור (לא כמוקצה מחמת גופו)
 ונימא שמותר לטלטל כשמל"א שמפריעו אם
 מונח שם בנוכחותו, ובתשובות על הלכות מוקצה

L הארכנו הרבה בזה.

☆☆☆

סימן רס"ב

שאלה - מהו לאשה לאחר הדלקת
שתסע עם בעלה באו"ט

תשובה - כשיש צורך הרבה בדבר
לדון להקל. לא מיכעיא אס"ח

ממילא נוסע דרך שם בשביל עצמו (בגן
 לביהכ"נ להתפלל, או שלוקח את הילדים
 הוריים) שמותרת ליסע עמו שכבר כתבנו
 נשמת שבת חלק ה', ובח"ו
 עלעקטעריק דאפילו בעיצומו של יום
 לא ברירא לאיסורא ליסע עם אוטו שני
 וממילא נוסע דרך מחוץ חפצו, ואף אס"ח
 לאיסורא עכ"פ בנידונינו שהמדובר בעצמו
 לאחר קבלת שבת בשופי יש להקל, וכי"כ
 בנשמ"ש חלק ד' סי' שפ"א.

אלא אפילו שיסע במיוחד בשבילה (כגון
 רוצית לילך לבית הטבילה) אס"ח
 להתיר דמצד אמירה לאחר לעשות
 מלאכה הלא מבואר להדיא בשו"ע (סי'
 סי"ז) דמי שקיבל שבת בער"ש מותר
 לחבירו שעדיין לא קיבל את השבת
 מלאכה בשבילו, ומצד מה שהיא עצמה
 עמו כבר כתבנו דבער"ש (אחר קבלת שבת
 להקל, רק שתזוהר שלא תפתח בעצמה את
 של האוטו, שע"כ נדלקת הגר העלעקטערי
 האוטו (וכן לא תסגרנו אחר יציאתה).

☆☆☆

סימן רס"ג

שאלה - מי שעבר ועשה מלאכה
"תוספות שבת" (לאחר שקיבל

שבת) אם אסור לו ליהנות מן המלאכה
מוצ"ש, ומהו כשעשה מלאכה בביהש"ש

תשובה - כשעשה בזמן תוס"ש
ובעשה בביהש"ש יש להקל
[ובעת הצורך ישאל שאל"ח], ואם

מלאכה בער"ש אחר שקעד
 שדשיטת ר"ת עדיין יום ודאי הוא
 ליהנות ממנה בשבת (להמחזו
 השיטת בער"ש כהגאונים ובמוצ
 מספק"ל בזה בספר תוספות שבת
 סק"ב) באם בישראל בזמן תוס"ש שבת
 עשהו שאסור לו ליהנות מן המלאכה
 בין שאינו אלא איסור עשה לא גזר
 וגם באם עשה מלאכה בבין הו
 המתפק האם לא גזר כמו שבעלמא
 סתוה בבין השמשות, והפמ"ג (סי'
 סק"ח, בביאור רב"ר המג"א שם ו
 ביהש"ש כמו בשבת עצמה) כו
 מלאכה בביהש"ש אסור כמו בשבת
 במוצ"ש זמן תוס"ש נוטה להקל, וכן
 המ"ב (סק"ה) כהפמ"ג לגבי ביהש"ש
 (ועיי"ש בכה"ל).

אלא שבנוגע כשעשה מלאכה בב
 בדברינו בנשמת שבת כח"ו
 שהבאנו משו"ת זית רענן (ח"ב א'
 מובא בדע"ת ובס' כפה"ח סק"כ)
 בין דאיסור הנאה ממלאכת שבת
 וכן דרבנן לקולא (עיי"ש דאף ל
 באורייתא דהיינו אי מותר לבשל

שו"ע סי' ר

סימן רס"ה

שאלה - זמן כיבוד ה
השולחן לכבוד

תשובה - יש שכתבו לע
לכניסת השבת, א